

Το τζίπ του Δασαρχείου Γρεβενών εισχωρεί άφοβα στους λασπωμένους δασικούς δρόμους κι αρχίζει να κατηφορίζει με μεγάλη ταχύτητα. Ξεπερνάει πέτρες και χαντάκια με χαρακτηριστική άνεση, όχημα και οδηγός δείχνουν απόλυτα εγκλιματισμένοι στο περιβάλλον. Κοφτές στροφές, απότομες κλίσεις, η «Μαύρη πεύκη» (*Pinus nigra*) με το ευθύκορμο παράστημά της κυριαρχεί παντού.

Το φως λιγοστεύει, σχεδόν χάνεται, η αφίδα της βλάστησης πάνω απ' τα κεφάλια μας κρύβει τον ήλιο.

Ένα μικρό πλάτωμα αρχίζει να διαγράφεται αχνά μέσα στο πυκνό πευκοδάσος. Καταπράσινο γρασίδι, πολύχρωμα λουλούδια, πεύκα πανύψηλα, γαλανός ουρανός πάνω απ' τα κεφάλια μας. Καλοκαιράκι του 1994. Το τζίπ σταματάει, ο δασολόγος Γιάννης Τζατζάνης βγαίνει πρώτος.

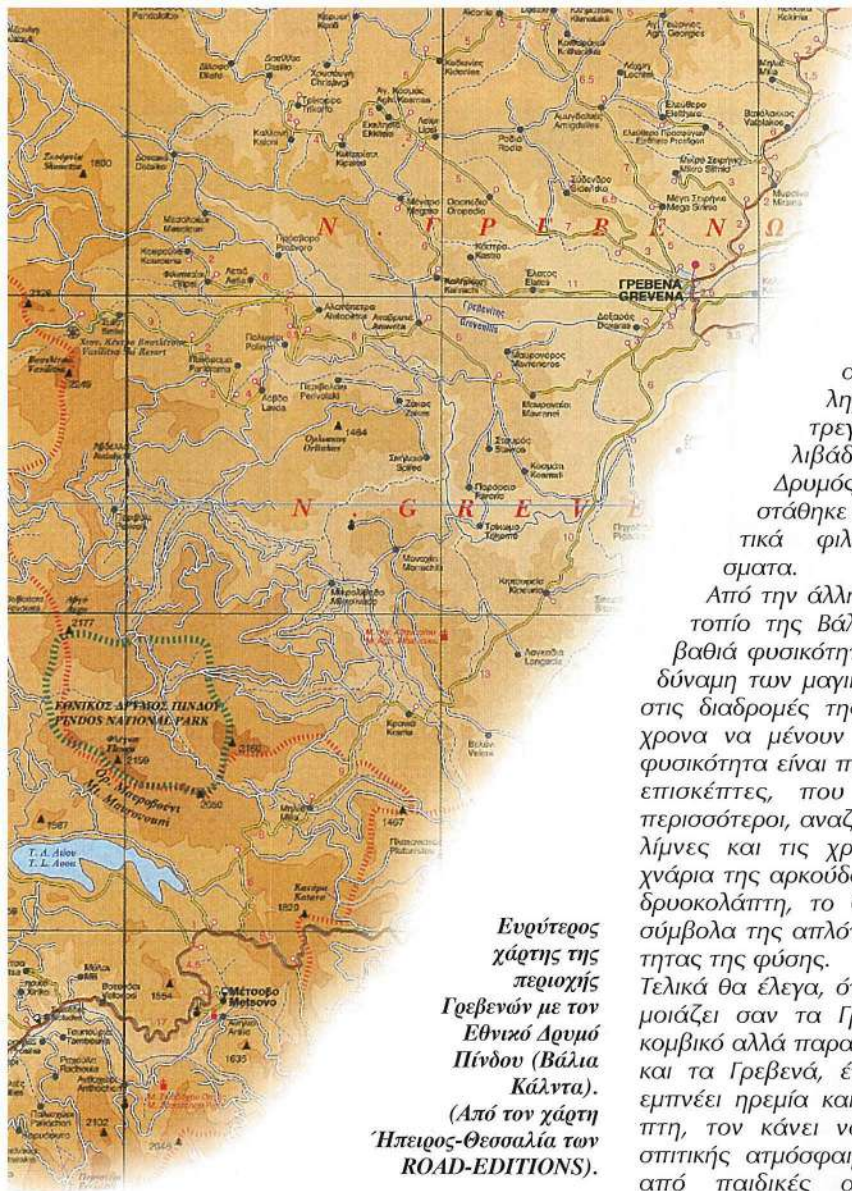
-Κύριοι καλωσορίσατε στην Βόλια Κάλντα.

Βάλια Κάλντα

ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΠΙΝΔΟΥ

Κείμενο | Θεόφιλος Μπασγιουράκης
Φωτογραφίες | Βασίλης Συκάς

Όλη η ιστορία της Πίνδου κάνει χρήση των διαβάσεων της, όλοι περνάνε γύρω ή μέσα της και εγκαθιστούν φυλάκια, κονάκια, μαντροστάσια, νεροπρίονα.

Προαιώνιο χειμαδιά της αρκούδας, συγκυριακό λημέρι ληστών και κατατρεγμένων, ακριβό βλάχικο λιβάδι, ονομαστός Εθνικός Δρυμός σήμερα, η Βάλια Κάλντα στάθηκε εχέμυθη και αποτελεσματικά φιλόξενη για όλα τα πλάσματα.

Από την άλλη μεριά εκπλήσσει, ότι το τοπίο της Βάλια Κάλντα μαρτυρά μια βαθιά φυσικότητα. Ακριβώς αυτή είναι η δύναμη των μαγικών τόπων, να μετέχουν στις διαδρομές της ιστορίας, αλλά ταυτόχρονα να μένουν ανέγγιχτοι. Και αυτή η φυσικότητα είναι που έλκει τους σημερινούς επισκέπτες, που έρχονται ολοένα και περισσότεροι, αναζητώντας στις Θεομιλητες λίμνες και τις χρυσαφένιες ρεματιές τα χνάρια της αρκούδας, το σφυροκόπημα του δρυκολάπτη, το θρόισμα του ζαρκαδιού, σύμβολα της απλότητας και της παρθενικότητας της φύσης.

Τελικά θα έλεγα, ότι η κρυφή αυτή κοιλάδα μοιάζει σαν τα Γρεβενά μας, αυτόν τον κομβικό αλλά παραγνωρισμένο τόπο. Όπως και τα Γρεβενά, έτσι και η Βάλια Κάλντα εμπνέει ηρεμία και ασφάλεια στον επισκέπτη, τον κάνει να νοιώθει μια αίσθηση σπιτικής ατμόσφαιρας, μια γαλήνη τόπων από παιδικές αναμνήσεις και παλιά παραμύθια.

Δεν είναι δύσκολο να γευτεί κανείς τις ξεχασμένες αυτές αισθήσεις αρκεί να περάσει την γέφυρα του Αλιάκμονα ή του Βενέτικου.

Στους πρόποδες της Πίνδου, ολόκληρα τα Γρεβενά και μαζί τους η Βάλια Κάλντα ανυπομονούν να προσφερθούν απλά και συνολικά, μοναδική τέχνη της επικοινωνίας που ξέρουν.

**ΑΝΤΩΝΗΣ ΠΕΤΣΑΣ
ΝΟΜΑΡΧΗΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ**

**Ευρύτερος
χάρτης της
περιοχής
Γρεβενών με τον
Εθνικό Δρυμό
Πίνδου (Βάλια
Κάλντα).
(Από τον χάρτη
'Ηπειρος-Θεσσαλία των
ROAD-EDITIONS).**

**ΤΟ ΖΕΥΓΑΡΩΜΑ
ΤΩΝ ΓΡΕΒΕΝΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΙΝΔΟΥ**

Φτάνοντας στη Σαλιατούρα Σταυρού και αντικρίζοντας την απρόσμενη κοιλάδα που ανοίγεται μπροστά του, αμέσως αναρωτιέται κανείς, πως μπορεί ένας τόπος να είναι κρυφός και κομβικός ταυτόχρονα. Στο πλάι της Βασιλικής Στράτας, δίπλα στα ρωμαϊκά έμπεδα και τα ελληνιστικά ορυχεία, καταμεσής στις μεσαιωνικές πορείες των караβανιών και στην αρχέγονη ρότα των κοπαδιών, η Βάλια Κάλντα παραμένει για δύο χιλιάδες χρόνια στο επίκεντρο των διαδρομών της Πίνδου.

ΛΙΓΟΥΣ ΜΗΝΕΣ ΠΡΙΝ

Το μικρό ρετιρέ στην Καλαμαριά είχε μια γοητευτική ιδιομορφία. Το πέτρινο χτιστό τζάκι του βρισκόταν στο μπαλκόνι. Ένα μπαλκόνι καλά προφυλαγμένο από τρεις κατευθύνσεις αλλά...απόλυτα εκτεθειμένο στον ψυχρότερο αέρα της Θεσσαλονίκης. Τον θρυλικό Βαρδάρη. Που όταν ζωντάνευε, αναποδογύριζε γλάστρες, ξερίζωνε φυτά και σφύριζε σαν δαιμονισμένος.

Είχε όμως αυτό το ανεμοδαρμένο μπαλκόνι ένα μοναδικό προνόμιο: όλη τη Θεσσαλονίκη στα πόδια του. Στ' ανατολικά το δάσος του Σείχ-Σου μέχρι την κορυφή του Χορτιάτη, βόρεια όλη την πόλη της Θεσσαλονίκης με τα Κάστρα, το Λευκό Πύργο και το Λιμάνι και στα δυτικά το ηλιοβασιλέμα του Θερμαϊκού και τις κορφές του Ολύμπου. Θ' αφήναμε λοιπόν τον Βαρδάρη να σταθεί εμπόδιο απέναντι σ' όλη αυτή την οπτική και ψυχική ανάταση;

Το δειλινό έσβηνε ήρεμα εκείνο το χειμωνιάτικο απόγευμα του 94. Ο Φλεβάρης έφρευγε, η Άνοιξη ήταν πια κοντά. Κάποια μικρά σύννεφα κοκκίνιζαν πάνω από τον Θερμαϊκό.

Με το σβήσιμο της μέρας πεταγόταν κιόλας οι πρώτες ζωηρές φλόγες από το τζάκι. Καθισμένοι ολόγυρα παρακολουθούσαμε μια τις φλόγες και μια τα αδύνατα ακόμα φώτα της Θεσσαλονίκης.

-Είστε προνομιούχοι εδώ πάνω, λέει κάποια στιγμή ο Γιάννης Τζατζάνης. Απομονωμένοι, ήρεμοι, ζείτε σχεδόν στο δικό σας κόσμο.

-Κι εσύ όμως είσαι όμορφα πάνω στα βουνά σου, του απαντώ.

Κοιτάζει μακριά κι αναστενάζει με νοσταλγία.

-Ναι, η Βάλια Κάλντα είναι το δεύτερο σπίτι μου. Δέκα χρόνια τώρα ζω στην αγκαλιά της κι όταν, καμιά φορά για λίγες μέρες την αποχωρίζομαι, νιώθω να μου στερούν το οξυγόνο. Αλήθεια, εσείς πότε θ' αποφασίσετε ν' ανηφορίσετε;

-Ίσως αυτό το καλοκαίρι, Γιάννη. Άλλωστε, ως πότε θα' ναι για μας η Βάλια Κάλντα «terra incognita», άγνωστη γωνιά μέσα στην πατρίδα μας;

Ανοίγουν τα πρώτα κρασιά, ζεσταίνεται η ατμόσφαιρα, πυρώνουν τα πρόσωπα απ' τα ολοζώντανα κάρβουνα. Παίρνει φόρα ο Τζατζάνης κι αρχίζει να μιλάει για τα λημέρια του, για την περήφανη κορμιοστασιά της Μαύρης Πεύκης, το κρυστάλλινο νερό στο Αρκουδόρεμα, τις αρωματικές αγριοφράουλες, τα χιλιάδες αγριολούλουδα, τα άφθοναμανιτάρια, τις θρυλικές λίμνες της Φλέγγας.

Θυμάται τις δροσερές καλοκαιριάτικες

νύχτες στο «Περιβόλι» και στην «Αβδέλλα», τότε που, συντροφεμένοι γύρω από ένα ποτηράκι κρασί ή τσίπουρο, ντόπιοι και επισκέπτες απολαμβάνουν τα νόστιμα κρέατα και τον εξάισιο αστρικό θόλο στο υψόμετρο των 1300 μέτρων.

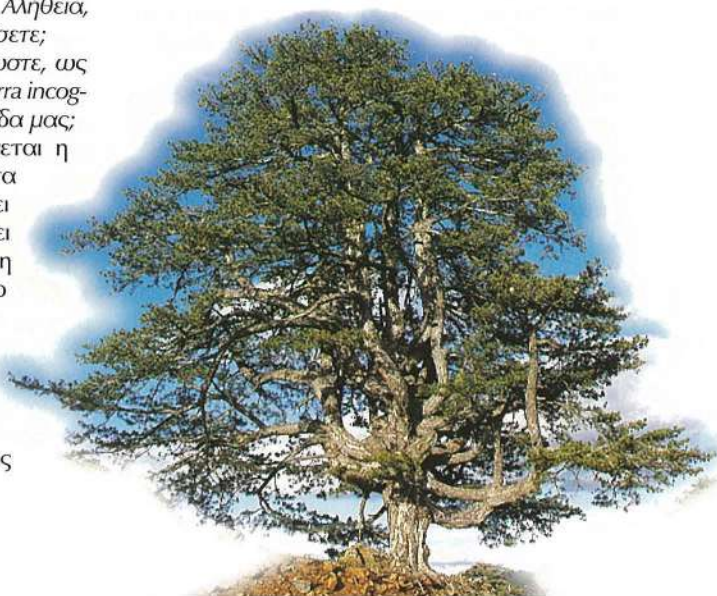
Μιλάει απλά, κάθε του φράση είναι και μία ζωντανή εικόνα. Απορροφημένοι καθώς είμαστε, σχεδόν περνάει απαρατήρητο το ψυχρό αεράκι που επισκέπτεται το μπαλκόνι μας. Ίσως το θεωρούμε κι αυτό προέκταση της δροσερής καλοκαιριάτικης νύχτας στην Βάλια Κάλντα. Το αεράκι όμως φυσάει εδώ στην Θεσσαλονίκη, είναι ένας μικρούλης Βαρδάρης, που μόλις εκκολάπτεται.

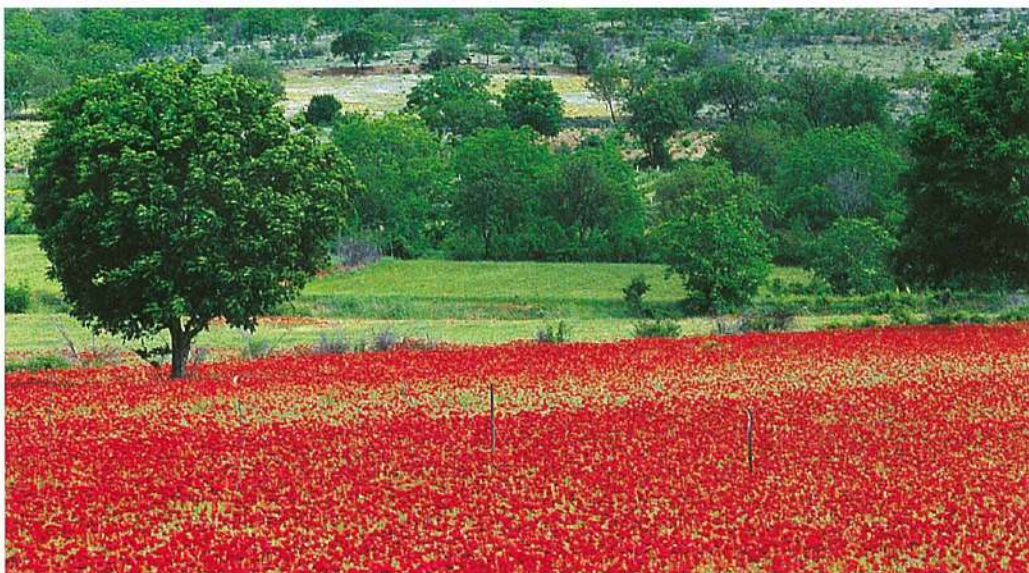
Ρίχνω μια ματιά κατά την δύση. Μέσα σε λίγη ώρα τα μικρά, κόκκινα συννεφάκια έχουν μεταβάλει δραματικά όγκο και χρώμα. Είναι πια βαριά μαύρα σύννεφα, που ξεχύνονται απίθασα στον ουρανό της Θεσσαλονίκης.

Ο αέρας δυναμώνει, στρώχνει τις πρώτες χοντρές σταγόνες κοντά μας. Η φωτιά στο τζάκι δυναμώνει κι αυτή, οι στάχτες στροβιλίζονται ολόγυρα. Ξεσπάει η καταιγίδα με μανία, πύρινες λεπίδες σκίζουν τον μαύρο ουρανό. Κάστρα, Χορτιάτης, θάλασσα παραδίνονται στην παραζάλη της βροχής και του αέρα. Άπειρα λεπτά σταγονίδια φτάνουν ως τα πρόσωπά μας, μα παραμένουμε σιωπηλοί και ακίνητοι.

Να' μασταν τούτες τις στιγμές στην Βάλια Κάλντα, πολύ θα το θέλαμε. Μα ακόμα και σ' αυτό το μικρό ρετιρέ της Θεσσαλονίκης, η καταιγίδα έχει πάνω μας μian επίδραση μαγική.

Το δέντρο χταπόδι.

Φωτ. Α.Καλαϊτζή

*Κάθε Μάη οι παπαρούνες είναι
συνεπείς στο ραντεβού τους.*

ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΒΑΛΙΑ ΚΑΛΝΤΑ

Σαν βγεις στον πηγαϊμό για την **Ιθάκη...**» Όλο και συχνότερα τα τελευταία χρόνια εύχομαι πριν από κάθε ταξίδι, «**να 'ναι μακρύς ο δρόμος**». Μεγαλώνει έτσι η προσμονή, η Ιθάκη γίνεται πιο ποθητή. Τι κι αν συμβαίνει να 'ναι γνωστή η διαδρομή; Στην πραγματικότητα ποτέ δεν είναι ίδια.

Αλλάζει με τις εποχές, την ώρα της μέρας, τον ήλιο ή τα σύννεφα, τη βροχή ή την ομίχλη. Κάθε διαδρομή μπορεί να 'ναι όμορφη.

Αρκεί τα μάτια και η ψυχή να 'ναι προετοιμασμένα κατάλληλα...

Αρχές Μάη βγαίνουμε στον δρόμο για την Βάλια Κάλντα, έφτασε πια το πλήρωμα του χρόνου. Χαμένη στις πρωινές καταχνιές της η Θεσσαλονίκη, απομακρύνεται πίσω μας όλο και περισσότερο.

Αξιάς, Λουδίας, Αλιάκμονας, ρυζοκαλλιέργειες στην πεδιάδα της Χαλάστρας, φρούτα λαχταριστά στον κάμπο της Βέροιας.

Το ίσιωμα τελειώνει, μπροστά μας η περίφημη ανάβαση της Καστανιάς. Με τις ατελειωτες στροφές, τις δραματικές καιρικές μεταβολές, πάντα ωραία, απρόβλεπτη και, όχι σπάνια, επικίνδυνη.

Στην πεδιάδα της Πτολεμαΐδας χλωμαίζει ο ήλιος, μάταια προσπαθεί να λάμψει πίσω απ' τα πυκνά τεχνητά σύννεφα των εργοστασίων της Δ.Ε.Η. Πιο κάτω ελευθερώνεται, μας χαμογελάει και πάλι, το περιβάλλον ξαναβρίσκει τα φυσικά του χρώματα.

Είν' εδώ στα δεξιά και το χωραφάκι με τις παπαρούνες. Ένα ταπεινό κομμάτι γης όλο το χρόνο, στις αρχές του Μάη μεταμορφώνεται,

χαρίζει στα μάτια μας το πιο εξαισίο πορφυρό χρώμα που υπάρχει στη φύση. Ας περιμένει για λίγο η Βάλια Κάλντα, αξίζουν κι οι παπαρούνες μερικές στιγμές από τον χρόνο μας.

Λίγο πιο κάτω στρίβουμε αριστερά για Γρεβενά, πολύ κοντά μας πια, μόλις 25 χιλιόμετρα. Να κιόλας, φαίνονται στο βάθος οι κορυφές της Βασιλίτσας, κρατάνε λίγο χιόνι ακόμα.

Διασχίζουμε την μικρή συμπαθητική πόλη των Γρεβενών, γεμάτη πρωινή ζωντάνια και κίνηση. Αφήνουμε στα δεξιά μας τον δρόμο για Βασιλίτσα και Σαμαρίνα και παίρνουμε κατεύθυνση ίσια μπροστά για Περιβόλι. Η πέτρινη τοξωτή γέφυρα του Βενέτικου μας επιβάλλει μια μικρή στάση. Πεντακάθαρα νερά, φιλοξενούν δίπλα στην όχθη μικρά, ευκίνητα ψαράκια.

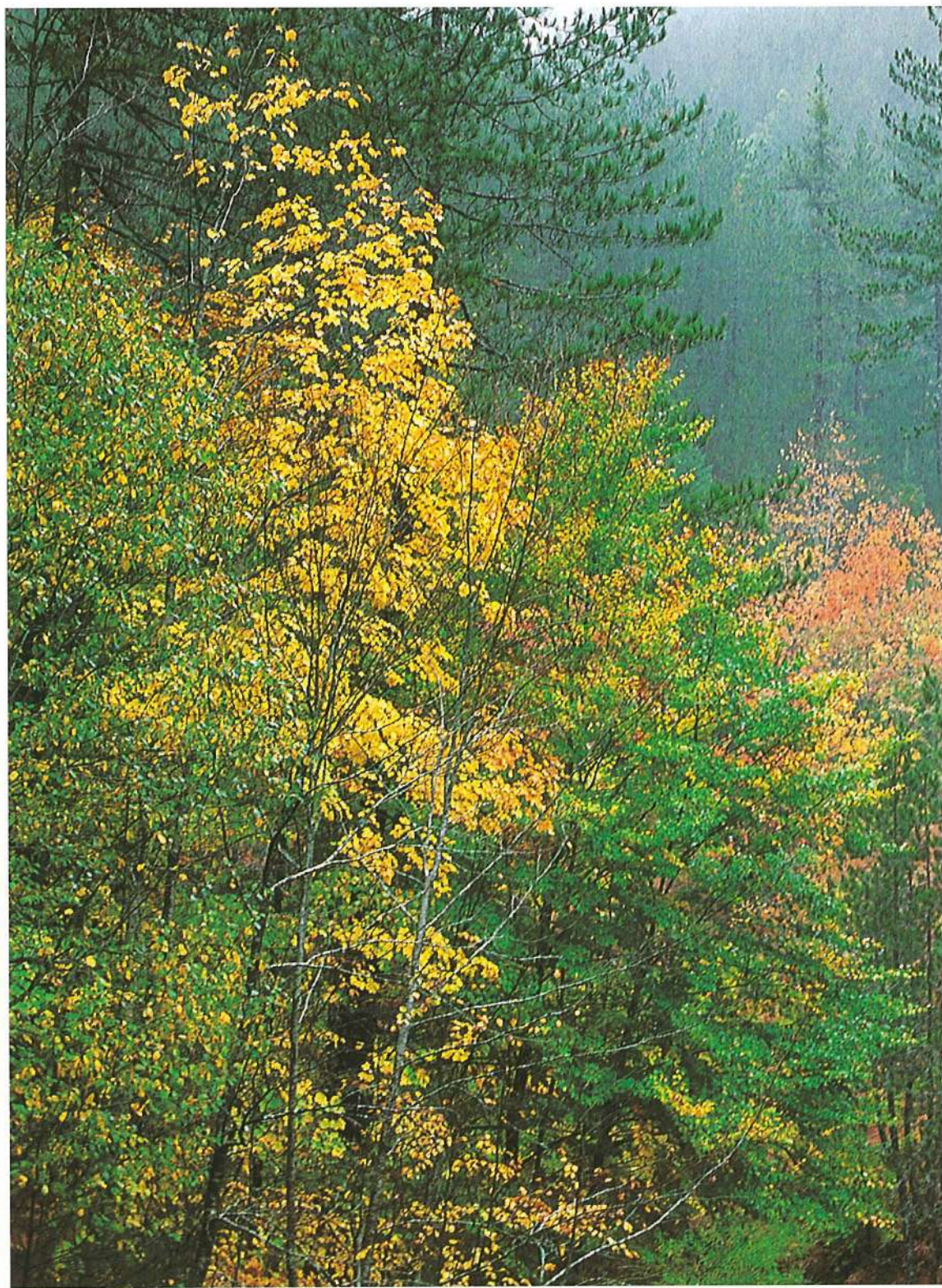
Ένα λευκό σύννεφο αναπτύσσεται τα τελευταία λεπτά, απομονωμένο μεσ' στον γαλάζιο ουρανό. Κάποια στιγμή αιωρείται πάνω απ' τα κεφάλια μας μ' ένα σχήμα παράξενο, καθόλου συνηθισμένο. Η Άννα με την φωτογραφική της μηχανή, το προλαβαίνει στην καλύτερη στιγμή του.

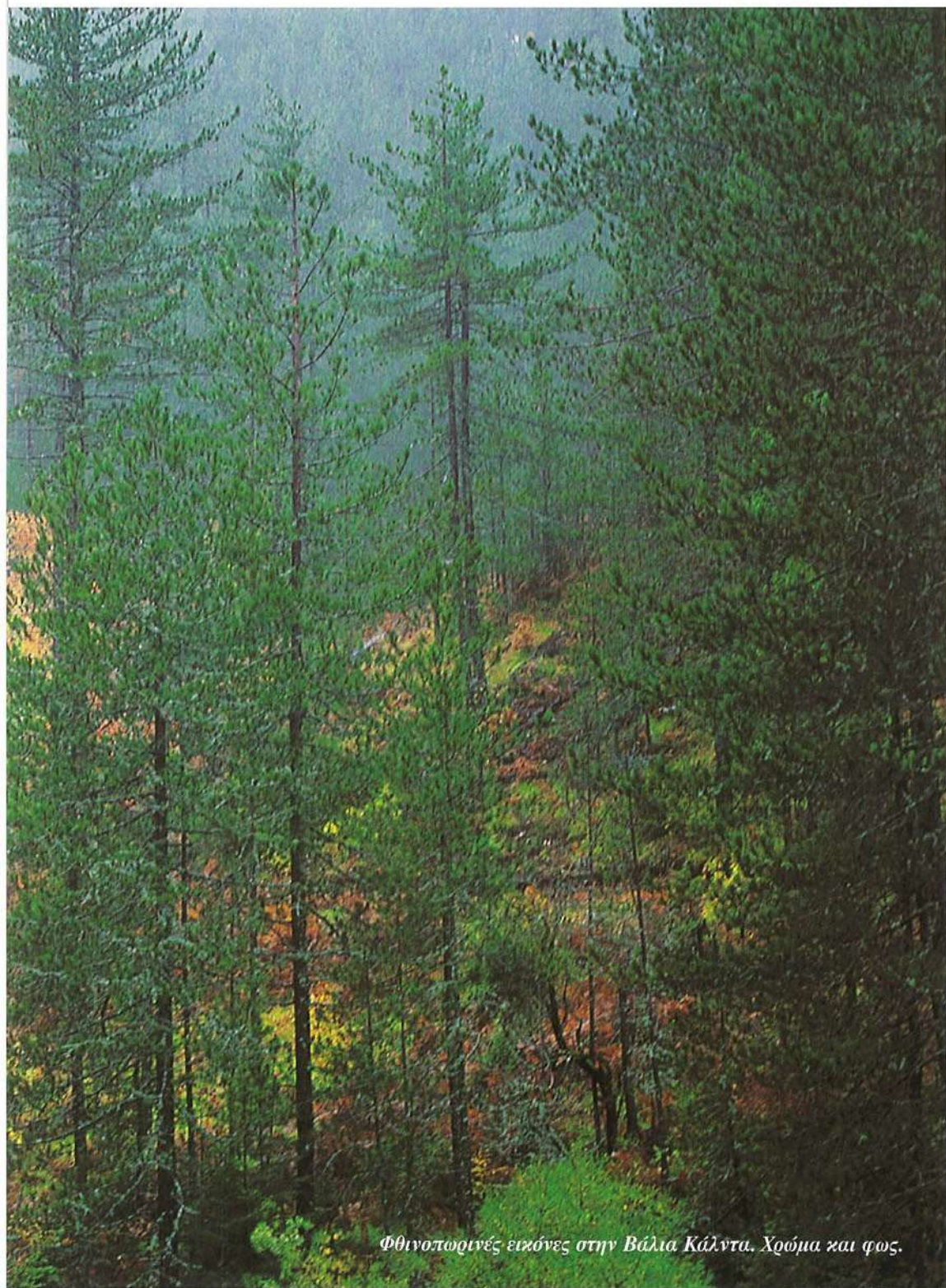
Ένα μικρό δίλημμα μας περιμένει λίγο πιο πάνω. Ο δρόμος διχάζεται, στ' αριστερά περνάει απ' το Σπήλαιο, ευθεία μπροστά από τον Ζιάκα. Και οι δύο δρόμοι μας οδηγούν στον προορισμό μας, το Περιβόλι. Προτιμούμε την ευθεία, γιατί το Σπήλαιο, με την ομορφιά του και τις ιδιαιτερότητές του, θα μας απομακρύνει ακόμη περισσότερο χρονικά από τον τελικό μας προορισμό, την Βάλια Κάλντα.

Φωτ.: Α. Κολιτσής

*Η Φύση δημιουργεί σπάνιες εικόνες.
Από μας απαιτείται λίγη παρατηρητικότητα και ετοιμότητα.*

Φθινοπωρινές εικόνες στην Βάλια Κάλντα. Χρώμα και φως.

Centaurea vlachorum. Ενδυμικό στην Βάλια Κάλντα

ΓΝΩΡΙΖΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΒΑΛΙΑ ΚΑΛΝΤΑ

Πριν περιπλανηθούμε στα ρέματα και στα μονοπάτια, ας δούμε μερικά ενδιαφέροντα στοιχεία για τον «Εθνικό Δρυμό Πίνδου», λέει ο Γιάννης Τζατζάνης.

Πιο πολύ γνωστός με την βλάχικη ονομασία του «**Βάλια Κάλντα**», που σημαίνει **Ζεστή Κοιλιάδα**, ο Εθνικός Δρυμός της Πίνδου ιδρύθηκε με το Β.Δ. 487/1966. Βρίσκεται στο βόρειο τμήμα της Πίνδου και έχει δυτικό προσανατολισμό. Στην ουσία είναι μια μεγάλη δασωμένη κοιλιάδα, που περιβάλλεται από τις κορυφές του ορεινού συγκροτήματος Λύγκος, με υψηλότερη κορυφή το **Αυγό** (2,177 μέτρα). Άλλες κορυφές είναι η κορυφογραμμή **Μαυροβούνι - Φλέγκα - Αυτιά**, το βουνό της Μηλιάς με 2,160 μέτρα.

Η Βάλια Κάλντα αποτελεί τη λεκάνη απορροής του Αρκουδορέματος, που είναι βασικός παραπόταμος του Αώου. Η συνολική του έκταση είναι 69.000 στρέμματα και περιλαμβάνει τον πυρήνα με έκταση 33,500 στρέμματα και την περιφερειακή ζώνη προστασίας με έκταση 35,500 στρέμματα. Κι αν σας ενδιαφέρει η γεωλογική συγκρότηση του Δρυμού, αποτελείται από πετρώματα της ομάδας του φλύσχη, με αρκετό οφείτη, γάβρο, ασβεστόλιθο και δολομίτη.

-Θα ήθελα να μας πεις Γιάννη, ποιοι είναι οι λόγοι ή οι ιδιαιτερότητες που συντέλεσαν, ώστε να κηρυχθεί η περιοχή Εθνικός Δρυμός.

-Το περιβάλλον είναι ιδιαίτερα σημαντικό για την διαβίωση μιας τεράστιας ποικιλίας ειδών απ' το ζωικό και το φυτικό βασίλειο. Χαρακτηριστικά σας αναφέρω, ότι έχουν καταμετρηθεί 29 είδη θηλαστικών κι ανάμεσά τους μερικά μεγάλα θηλαστικά, που έχουν πια αρχίσει να σπανίζουν στα δάση μας, όπως η καρετίτα αρκούδα, το ζαρκάδι, το αγριόγίδα. Ζουν ακόμη 28 είδη ερπετών και αμφιβίων και φωλιάζουν 122 είδη πουλιών, που περιλαμβάνουν και μερικά σπάνια αρπακτικά, όπως ο γύπας και ο βασιλαιτός. Σκεφθείτε, ότι στην περιοχή του Δρυμού έχουν εντοπισθεί 8 από τα 10 είδη δρυοκολαπτών.

-Και η χλωρίδα του Δρυμού τι περιλαμβάνει;

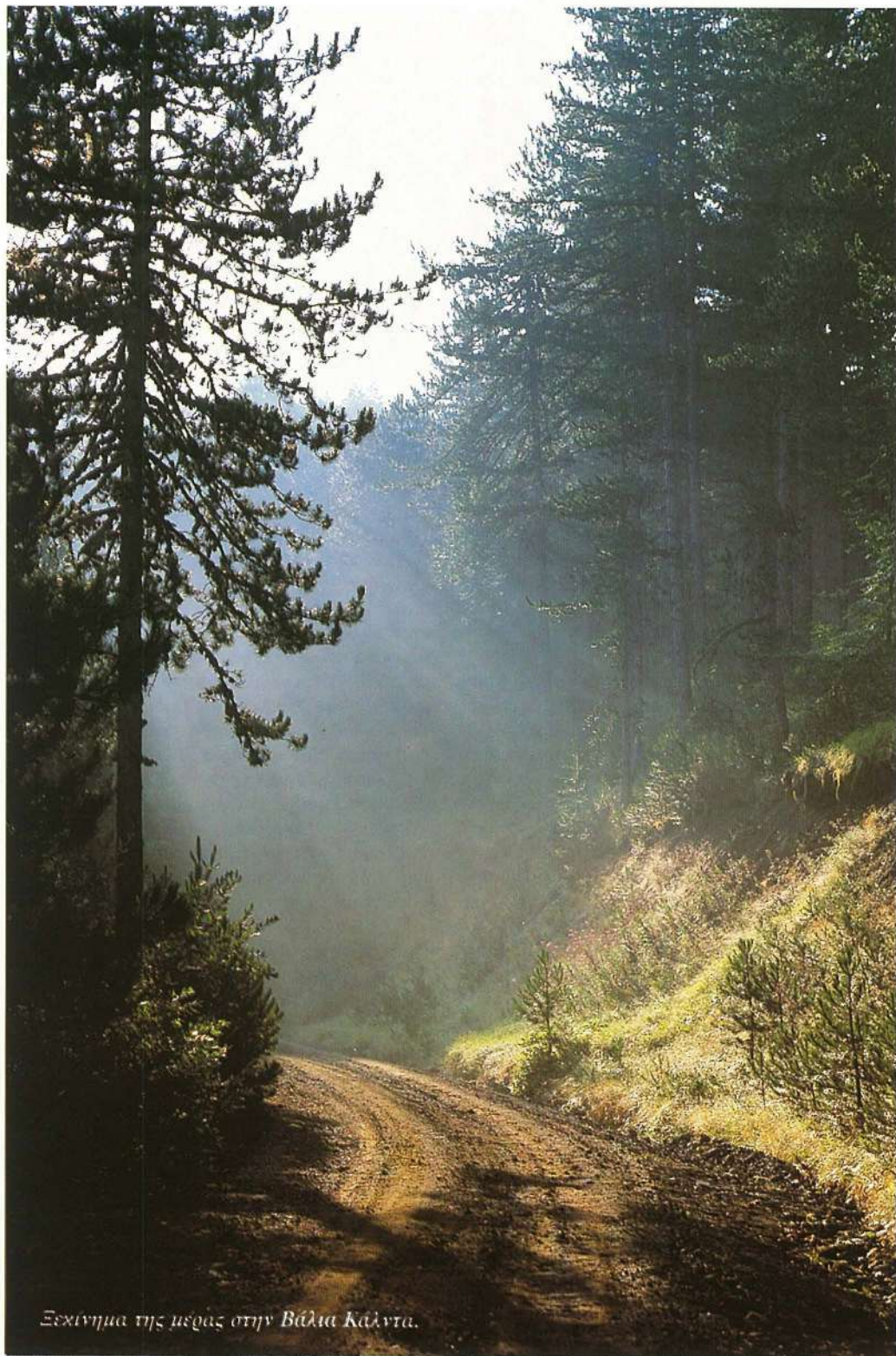
-Κύριο χαρακτηριστικό του Δρυμού είναι τα πυκνά και εκτεταμένα δάση Μαύρης και Λευκόδερμης Πεύκης, καθώς και Οξιάς. Τα δάση αυτά εναλλάσσονται από γυμνές υποαλπικές και βραχώδεις εκτάσεις και από πλήθος μικρών και μεγάλων ρεμάτων. Κοντά στα ρέματα συναντάμε πλατάνια, διάφορα είδη πιάς, σκλήθρο και άλλα παραποτάμια είδη. Στην υποβλάστηση κυριαρχεί το πυξάρι, πολλά είδη βάτου, αναρριχητικά φυτά και φυλλοβόλοι θάμνοι.

Οι άριστες εδαφικές συνθήκες εξάλλου, καθώς και το μεγάλο βροχομετρικό ύψος δημιουργούν ένα ευνοϊκό περιβάλλον για την ανάπτυξη μιας μεγάλης ποικιλίας χλωρίδας. Έτσι έχουν καταμετρηθεί πάνω από 30 είδη δένδρων και θάμνων με ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Τα αγριολούλουδα είναι άφθονα και πανέμορφα, έχουν αναγνωρισθεί πάνω από 120 είδη, με χαρακτηριστικό την εμφάνιση του ενδημικού είδους *Centaurea vlachorum*. Μια εντυπωσιακή ποικιλία μανιταριών αναπτύσσεται ιδιαίτερα το φθινόπωρο στα σκιερά σημεία του δάσους αλλά και στα λιβάδια. Γενικότερα βέβαια ο νομός Γρεβενών θεωρείται τόπος ιδανικός για συλλογή μανιταριών.

Ο Εθνικός Δρυμός Πίνδου λοιπόν με τους απότομους γκρεμούς και τα ορμητικά ρέματα, την τεράστια ποικιλία ειδών από το ζωικό και φυτικό βασίλειο και το γενικότερο εντυπωσιακό τοπίο, χαρακτηρίζεται από Έλληνες και ξένους ειδικούς, μοναδικός από άποψη οικολογικού και ερευνητικού ενδιαφέροντος.

Δικαιολογημένα έχει υπαχθεί σε ειδικό καθεστώς προστασίας από το 1966 με την ανακήρυξή του σε Εθνικό Δρυμό. Αλλά και σε πανευρωπαϊκή κλίμακα έχει ενταχθεί στο Δίκτυο των ιδιαίτερα προστατευομένων περιοχών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (άρθρο 4 οδηγία 75/409).

-Πώς προστατεύεται Γιάννη ο Δρυμός;

Ξεκίνηση της μέρας στην Βάλια Κάλντα.

***Orhís palens* σ' ένα εκπληκτικό χρωματικό συνδυασμό.**

-Από το προσωπικό φύλαξης, μόνιμο και έκτακτο, από τον Κανονισμό Λειτουργίας του, που εγκρίθηκε στις 24.7.85 από το Υπουργείο Γεωργίας και... από την οικολογική ευαισθησία και συνείδηση των επισκεπτών.

-Υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες που επιτρέπονται στο Δρυμό;

-Η κυριότερη ανθρώπινη δραστηριότητα που επιτρέπεται στον Δρυμό είναι ο περίπατος αλλά και το ελεύθερο παιχνίδι στους ειδικούς χώρους που έχουν διαμορφωθεί για τον σκοπό αυτό. Επίσης επιτρέπεται η φωτογράφιση της φύσης, όχι όμως η φωτογράφιση των επισκεπτών από επαγγελματίες φωτογράφους για εμπορικούς σκοπούς. Η παραμονή μέσα στο Δρυμό επιτρέπεται από την Ανατολή μέχρι την Δύση του ηλίου και η περίοδος που συνιστάται για επίσκεψη είναι το χρονικό διάστημα από 1 Μαΐου μέχρι 31 Οκτωβρίου. Παιδιά κάτω των 14 ετών πρέπει να συνοδεύονται και να μην απομακρύνονται έξω από τα μονοπάτια, γιατί υπάρχουν κίνδυνοι στους γκρεμούς και στα ρέματα.

Τέλος η επίσκεψη στον Δρυμό επιτρέπεται μόνον από τις υπάρχουσες τρεις εισόδους που είναι, ο Σταυρός της Βάλιακάλντας, η Σαλιατούρα Παπαγιάννη και η Σαλιατούρα Μηλιάς.

-Φαίνεται πως ελάχιστες δραστηριότητες επιτρέπονται στο Δρυμό. Οι περισσότερες απαγορεύονται.

-Πράγματι, η ανάγκη προστασίας του Δρυμού επέβαλε την καθιέρωση αυστηρού κανονισμού λειτουργίας. Συνοπτικά λοιπόν απαγορεύονται: Η κυκλοφορία τροχοφόρων εκεί όπου υπάρχουν εμπόδια και απαγορευτικά σήματα.

Η στάθμευση εκτός των ειδικών χώρων στάθμευσης. Η κοπή δένδρων και θάμνων, η συλλογή φυτών και σπόρων και γενικά κάθε φθορά της βλάστησης. Η συλλογή και μεταφορά φυτοχώματος και καυσόξυλων. Το άναμμα φωτιάς και το πέταμα αναμμένων τοιγάρων και σπέρτων (το άναμμα φωτιάς επιτρέπεται μόνον στους ειδικά διαμορφωμένους χώρους και μόνον ύστερα από συνεννόηση με την τοπική δασική αρχή). Απαγορεύεται η κατασκήνωση με οποιαδήποτε μορφή (τροχόσπιτα, σκηνές κ.λ.π.) στον πυρήνα του Δρυμού. Η ελεύθερη κυκλοφορία οποιωνδήποτε ζώων που συνοδεύουν επισκέπτες, καθώς και η τοποθέτηση οποιωνδήποτε σημάτων και πινακίδων. Το κυνήγι κάθε ζώου με οποιοδήποτε μέσο καθ' όλη την διάρκεια του έτους στον πυρήνα του Δρυμού. Τέλος απαγορεύεται η ρύπανση του χώρου με απορρίμματα, η πρόκληση ζημιών σε γεωλογικούς σχηματισμούς, η βοσκή ζώων και η εγκατάσταση κυψελών χωρίς άδεια της υπηρεσίας.

-Ποια είναι η στάση των επισκεπτών; ρωτάω τον Γιάννη.

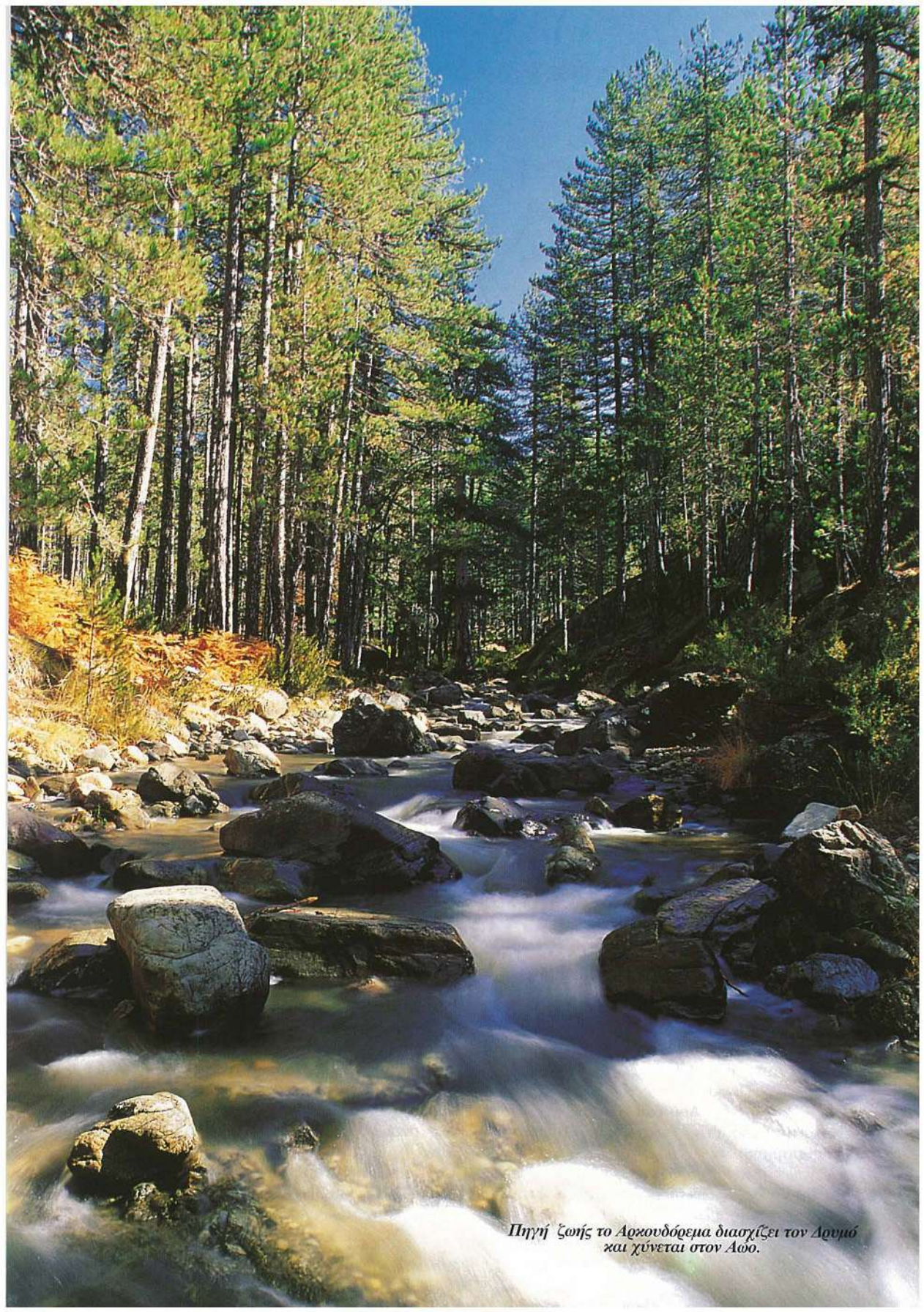
-Γενικά συμπεριφέρονται καλά και οι παραβάσεις που διαπιστώνονται δεν είναι σοβαρές. Παρ' όλα αυτά και παρά την ουστηματική επιπλήρωση, το καλοκαίρι του 1993 ξέσπασε πυρκαγιά κατά μήκος του Αρκουδορέματος προς Βοβούσα, που έκαψε 6,000 στρέμματα από τα οποία κατέστρεψε ολοκληρωτικά τα 500.

Η μέρα σβήνει γοργά στην Βάλια Κάλντα. Ο ήλιος παραμένει για λίγη ώρα ακόμα στις κορφές των υψηλών δένδρων κι ύστερα χάνεται. Ψύχρα πέφτει στο δάσος και υγρασία, λίγα πουλιά ακούγονται πια, τα περισσότερα έχουν τρυπώσει στις φωλιές τους. Τα ζώα ετοιμάζονται για τον βραδινό τους περίπατο, την αναζήτηση της τροφής τους.

Ένας ολόκληρος κόσμος αποκοιμείται, ξυπνάει, κυνηγεί, κρύβεται. Το οικοσύστημα της Βάλιακάλντας είναι ζωντανό, κάθε ώρα της ημέρας ή της νύχτας. Δεν έχει ανάγκη τις παρεμβάσεις μας. Αιώνες τώρα ζει και αναπτύσσεται στους δικούς του ρυθμούς, με τους δικούς του κανόνες.

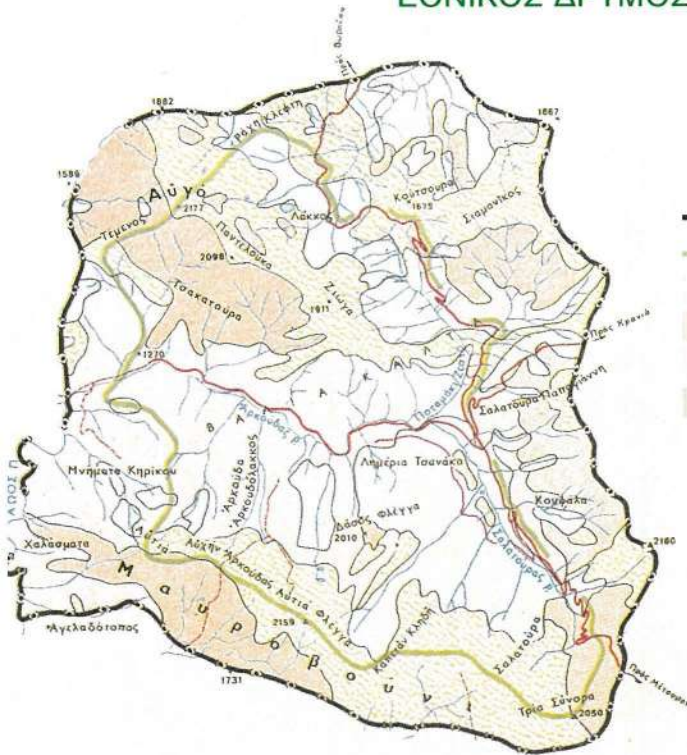
Ανηφορίζουμε με το τζιπ αργά τον δρόμο του γυρισμού. Μια γλυκιά κούραση ανεβαίνει απαλά και μας ναρκώνει, εικόνες, χρώματα, παραστάσεις περνούν μπροστά απ' τα μάτια μας σε αδιάκοπη ροή.

-Μην κοιμηθείτε, μας προλαβαίνει ο Τζατζάνης. Στο Περιβόλι μας περιμένει η σπεσιαλιτέ της περιοχής, νοστιμότατο κερμπάπ από γίδα και προβατίνα.

*Πηγή ζωής το Αρξουνδόρεμα διασχίζει τον Δρυμό
και χύνεται στον Αώο.*

ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΡΥΜΟΣ ΠΙΝΔΟΥ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- — — Οριογραμμή ζώνης προστασίας
- — — Οριογραμμή πυρήνα
- ☼ ΟΞιά
- Μαύρη πεύκη
- Πεύκη Λευκόδερμος
- Βοσκότοποι

Έκταση σε (Ha)

1. Ζώνης προστασίας 3.550
2. Πυρήνα 3.340

ΕΥΓΙΝΗΜΑ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΟΛΙ

Η μέρα ξεκινάει μ' ένα ποτήρι νερό. Είναι ό,τι χρειάζεται μετά τα κρασιάκια της χθεσινής νύχτας. Βουνίσιο και παγωμένο, ρέει ασταμάτητα στην πέτρινη βρύση της πλατείας. Ψηλώνει ο ήλιος, ζεσταίνει η μέρα, αποζητούμε τη σκιά κάτω απ' τα μεγάλα πλατάνια. Έρχεται το καφεδάκι, αχνιστό και μυρωδάτο, μέσα σε μικρό, χοντρό φλιτζάνι. Τι έβαλε μέσα κι είναι τόσο καλόπιτο; Ή μήπως είναι η διάθεσή μου; Ένα μικρό βλαχοχώρι είναι το Περιβόλι, σκαρφαλωμένο στις δασωμένες πλαγιές της Πίνδου.

ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΕΣ ΣΤΟΙΧΕΙΟ

“Το βλαχοφωνο ανθρωπογενές στοιχείο είναι κυρίως αυτό που συναντάμε σ' όλο το μήκος της ορεινής Πίνδου.

Οι Βλάχοι ή Αρμάνοι όπως οι ίδιοι αυτοαποκαλούνται, είναι μια Ηπειρωτική πληθυσμιακή ομάδα, η οποία εκτός της ελληνικής μιλά κι ένα ιδιαίτερο γλωσσικό ιδίωμα το οποίο δέχθηκε επιρροές από τη λατινική, συνέπεια της μακραίωνης παρουσίας των

Ρωμαίων στην Ελληνική χερσόνησο.

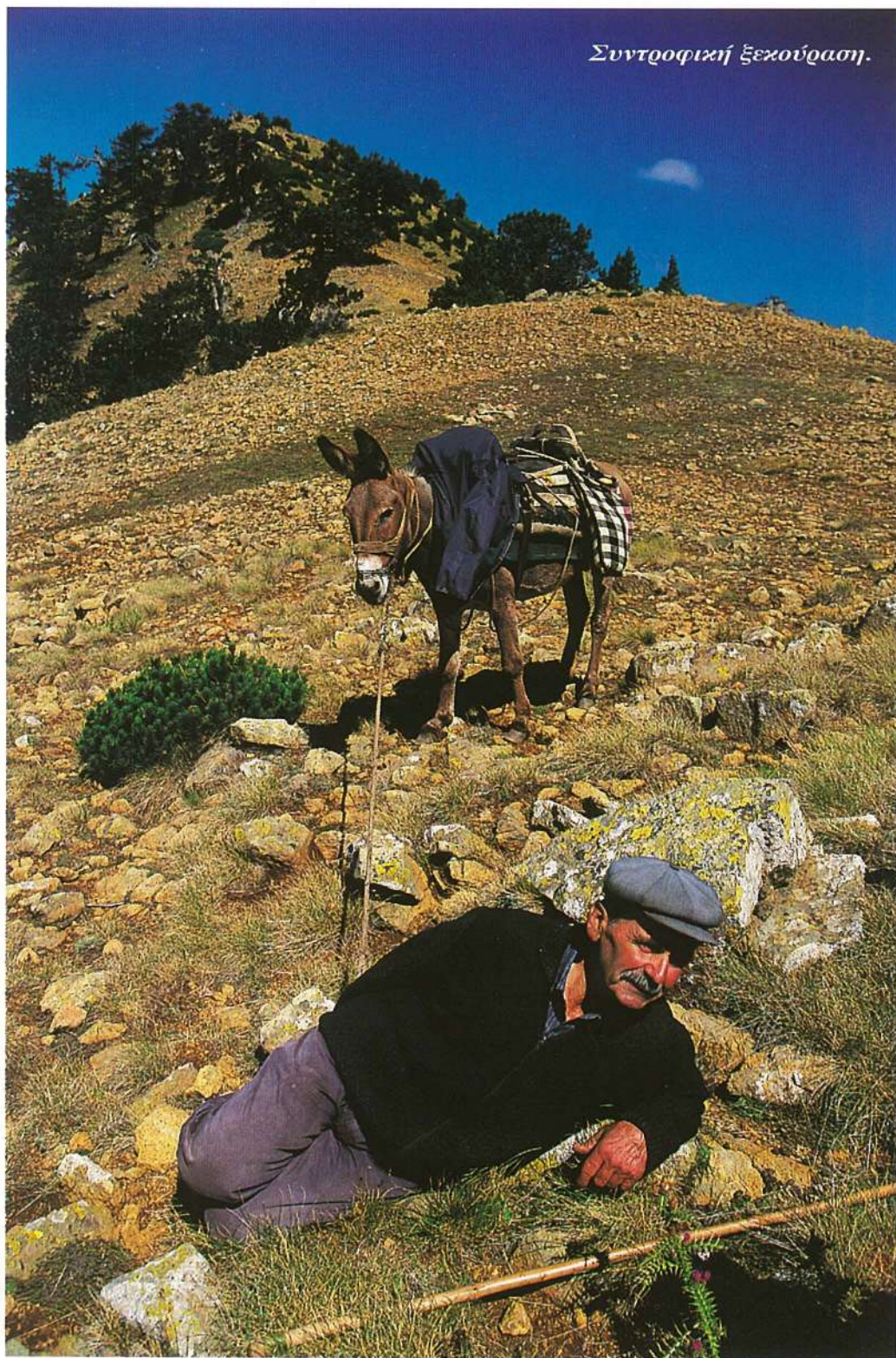
Οι βλάχοι έζησαν ή εξελίχθηκαν με το δικό τους ξεχωριστό εθιμικό τρόπο στην ορεινή Πινδική περιοχή. Κατά την μακραίωνη περίοδο της τουρκοκρατίας ζώντας στα βουνά ανέπτυξαν έντονα το αίσθημα της ελευθερίας και ανεξαρτησίας, γι' αυτό και επιδόθηκαν έντονα στον Αρματολισμό.

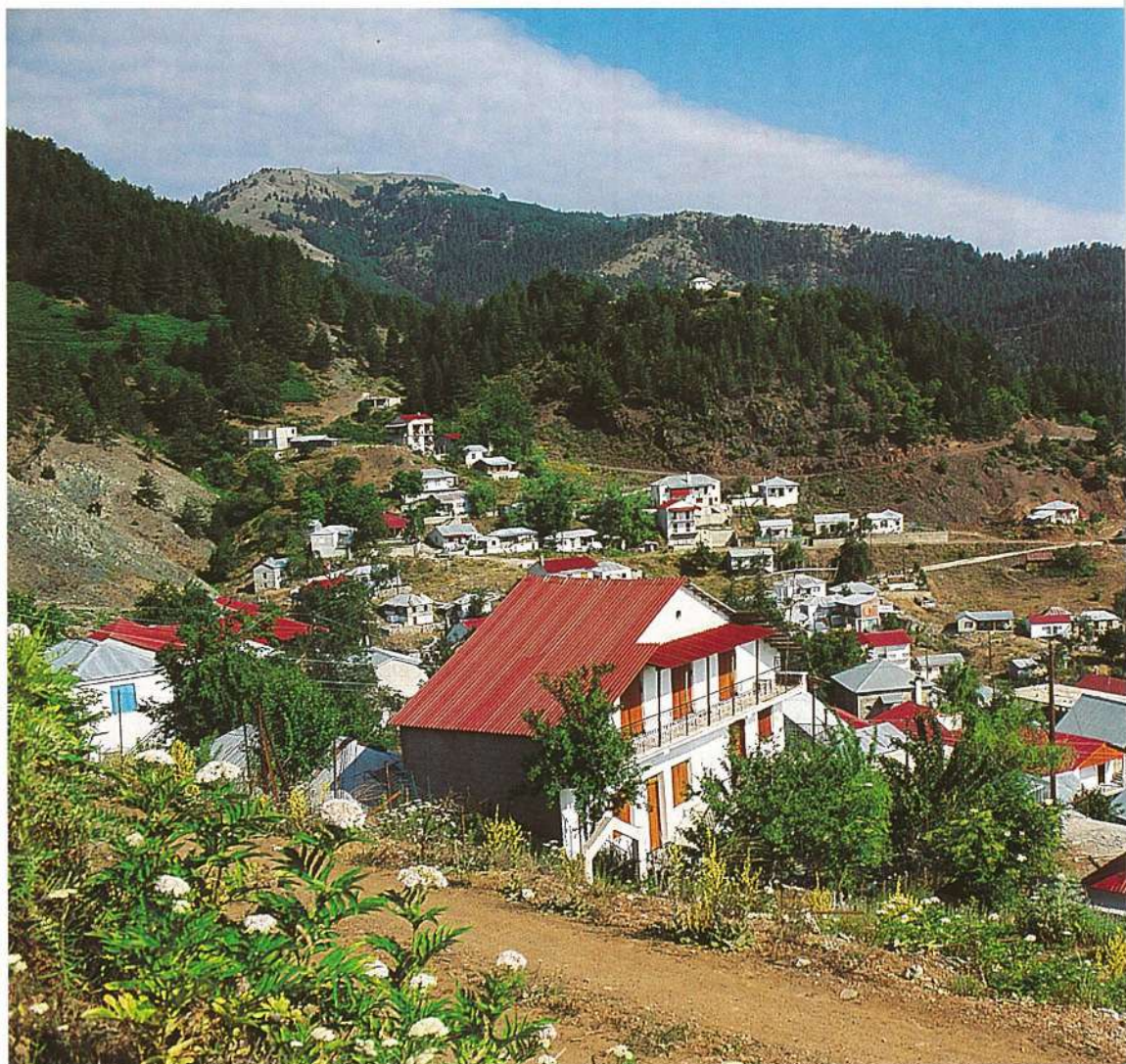
Οι ίδιοι, κυρίως κτηνοτρόφοι στην αρχή και αργότερα κυρατζήδες (αγωγιάτες) αλλά και έμποροι υπήρξαν φορείς του Ελληνικού πνεύματος σε όλα τα Βαλκάνια. Τα Βλαχοχώρια της Πίνδου υπήρξαν οι θεματοφύλακες της ελευθερίας του αιδούλτου γένους αλλά και τα πρώτα κέντρα του Ελληνικού Διαφωτισμού.

Τρία σημαντικά Βλαχοχώρια είναι και αυτά που συναντάμε σήμερα στον περίγυρο της Βάλια Κάλντα (ζεστή κοιλάδα στη βλάχικη).

Το Περιβόλι, η **Αβδέλλα** και η **Βοβούσα** γνώρισαν περιόδους ακμής αλλά και καταστροφών. Στις αρχές του 19ου αιώνα υπήρξε μια σημαντική διασπορά των κατοίκων της προς την Μακεδονία αλλά και βορειότερα, λόγω της καταπίεσης του Αλή Πασά.

Συντροφική ξεκούραση.

Χτισμένο στα 1.300 μ. το Περιβόλι είναι ο τελευταίος σταθμός στον νομό Γρεβενών πριν από την Βάλια Κάλντα.

Η τελευταία τους καταστροφή επήλθε στη διάρκεια της ναζιστικής κατοχής με συνέπεια τη διασπορά των κατοίκων της στα μεγάλα αστικά κέντρα της Θεσσαλίας, Ηπείρου και Μακεδονίας.

Σήμερα τα χωριά αυτά αρχίζουν δειλά δειλά να ξαναζωντανεύουν. Κυρίως σαν παραθεριστικές κατοικίες των Βλάχων των αστικών περιοχών. Ονομαστά είναι και τα πανηγύρια τους κατά την θερινή περίοδο.

Η λαϊκή παράδοση διατήρησε την ανάμνηση της συνοίκησης στο Περιβόλι των κατοίκων

μικρών και μόνιμων οικισμών - κατούνων που ήταν διασκορπισμένοι στις κοιλάδες της γύρω περιοχής και όπου οι κάτοικοί τους μπορούσαν να ζήσουν με την κτηνοτροφία και την υλοτομία. Το Περιβόλι υπήρξε σημαντικό κτηνοτροφικό και υλοτομικό κέντρο μέχρι και τις αρχές του αιώνα. Ο παραδοσιακά ημινομαδικός τρόπος ζωής των κτηνοτρόφων περιβολιωτών τους οδηγούσε τα καλοκαίρια στα χειμάδια του Θεσσαλικού κάμπου, κυρίως του Βελεστίου, όπου εκεί συναντάται ακόμη και μέχρι σήμερα η σημαντικότερη συγκέντρωση Περιβολιωτών. Εκεί, όπως αναφέρει και

Φωτ. Α.Καλαϊτζή

η ιστορία γεννήθηκε και ο εθνομάρτυρας Ρήγας Φεραίος ο οποίος κατά μία παράδοση φέρεται να ήταν περιβολιωτικής καταγωγής. Το ιστορικό βλαχοχώρι σήμερα αριθμεί γύρω στα 130 σπίτια και αποτελεί παραθεριστικό χώρο των Περιβολιωτών των αστικών περιοχών”.

Ρίχνω το βλέμμα μου στ’ αντικρινά βουνά, γεμίζουν τα μάτια μου πράσινο. Πιο πάνω το γαλάζιο του ουρανού, βαθύ και ατόφιο. Ηρεμία, διάφανη ατμόσφαιρα, υψόμετρο 1280 μέτρα. Πόσες φορές έχει κανείς, ή επιδιώκει να έχει, στην ζωή του ένα τέτοιο προνόμιο; Να ξεκινάει

τη μέρα του μ’ ένα καφεδάκι στα 1280 μέτρα; Και πόσο άραγε είναι δύσκολο να το εντάξει στις συνήθειές του;

Κάνω νοερά μερικούς υπολογισμούς. Περίπου 240 χιλιόμετρα απέχει το Περιβόλι από την Θεσσαλονίκη, κάτι παραπάνω από τρεις ώρες δρόμο. Δεν χρειάζεται να ‘ναι κανείς ορειβάτης ή πεζοπόρος για να ‘ρθει ως εδώ. Φτάνει στην πλατεία του χωριού με το αυτοκίνητό του και το παρκάρει δίπλα του.

Μα κι αν ακόμα ξεκινήσει κάποιος απ’ την Αθήνα, πάλι αξίζει τον κόπο. Διπλάσια τα χιλιόμετρα-περίπου 500- διπλάσιος κι ο χρόνος, σχεδόν 7 ώρες. Λαμία, Λάρισα, Ελασσόνα, Κοζάνη, Γρεβενά, Περιβόλι.

Διασχίζεις την Στερεά, τη Θεσσαλία, μπαίνεις στη Δυτική Μακεδονία, φτάνεις στις παρυφές της Ηπείρου.

Μακρύς, ωραίος δρόμος, για πραγματικούς ταξιδευτές, με απρόσμενες εναλλαγές, άφθονη ποικιλία τοπίου και μαγευτική κατάληξη.

Μα θα μου πει δικαιολογημένα κάποιος, λίγο το ‘χεις να οδηγήεις μισή μέρα; Όχι, γι’ αυτό και δεν προτείνω ένα τέτοιο ταξίδι κάθε βδομάδα. Δύο-τρεις όμως φορές το χρόνο, δεν χρωστάμε στον εαυτό μας μια οδηγική συγκίνηση, έναν μακρινό προορισμό; Κάτι που να ξεφεύγει λίγο απ’ τα εύκολα και τα συνηθισμένα;

Δύο χρόνια πριν, βρισκόμουνα ακόμη μια φορά στο Παρθένο Δάσος Φρακτού Δράμας, λίγο πιο κάτω απ’ τα ελληνοβουλγαρικά σύνορα. Ο καλός μου φίλος Δασολόγος Νίκος Μέντης μ’ είχε προσκαλέσει να περάσω μαζί του το Σαββατοκύριακο στο Δασικό Εργοτάξιο. Ήταν δειλινό κι απολάμβανα το καφεδάκι μου ρεμβάζοντας, μέσα στην αγκαλιά της φύσης.

Θόρυβος μηχανής σπάζει ξαφνικά την συνολική γαλήνη. Γυρίζω το κεφάλι μου ενοχλημένος απ’ την παρείσακτη παρουσία. Ένας γενειοφόρος κατεβαίνει απ’ την μηχανή του, κατευθύνεται προς το μέρος μου σκοτισμένος, με τρεμάμενα βήματα.

-Καλησπέρα.

-Καλησπέρα. Από που έρχεσαι φιλε μου;

-Από την Αθήνα.

-Και πότε ξεκίνησες;

-Σήμερα τα χαράματα

-Γιο είναι το πρόγραμμα σου, πόσο σκοπεύεις να μείνεις;

-Απόψε θα ξεκουραστώ καλά, αύριο όλη μέρα θα εξερευνάω την περιοχή και μεθαύριο τα χαράματα ξεκινάω για Αθήνα. Το πρωί της Δευτέρας πρέπει να ‘μαι στη δουλειά μου.

Σ' ΕΝΑ ΡΕΤΙΡΕ ΤΗΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ

Ήταν καθοριστική εκείνη η πρώτη επίσκεψή μας στην Βάλια Κάλντα, τον Μάη του '94. Στην πραγματικότητα δεν βλέπαμε την ώρα να ξαναγυρίσουμε.

Το φθινόπωρο του ίδιου έτους μας βρήκε σκυμμένους πάνω στο χώμα της περιοχής, εκεί όπου ταμανιτάρια έχουν το βασιλείο τους. Τ' αναζητούσαμε παντού, στη διάρκεια πολύωρων περιπάτων μας. Κάτω από πεύκα και ελατα, μέσα σε θάμνους, στ' ανοιχτά λιβάδια. Κι ήταν ανεπίπτωτη η χαρά μας, κάθε φορά που μια γνωστή εδώδιμη ποικιλία, έπαιρνε θέση μέσα στα καλάθια μας.

Βρίσκαμε λοιπόν στους υγρούς δασικούς δρόμους, τρυφερότατους Κοτρίνους (*Coryn-*

comatus), στα λιβάδια και στα διάκενα δασών υπέροχα Προβατίσια και τεράστια Ζαρκαδίσια (*Agaricus campestris*, *Macrolepiota procera*), σε πευκοδάση και ελατοδάση ολοζώντανους Βωλίτες και Πευκομανίτες (*Boletus edulis*, *Lactarius deliciosus*). Τα μεσημέρια και τα βράδια, συγκεντρωμένοι όλοι γύρω από τον γαστρονομικό μας θησαυρό, αποφασίζαμε για την καλύτερη δυνατή αξιοποίησή του. Άλλοτε ψητά στα κάρβουνα με λεμόνι ή λιωμένο φρέσκο βούτυρο, άλλοτε τηγανιτά με αλεύρι, άλλοτε με κόκκινη σάλτσα και μαζί φρέσκο κρεμμυδάκι και πράσο και άλλοτε με φρέσκα αυγά ή ψιλοκομμένα, σαν συνοδευτικά μακαρονάδας.

Το Φθινόπωρο είν' η εποχή των ήρεμων περιπάτων μέσα στο χρωματικό ξέσπασμα της φύσης

Καθένας είχε το δικαίωμα ν' αφήσει ελεύθερη την φαντασία του και να εφαρμόσει την συνταγή του, εισέπραττε όμως ανάλογα ή τις επιδοκμασίες της συντροφιάς ή αρνητικά σχόλια για τις συνθέσεις του.

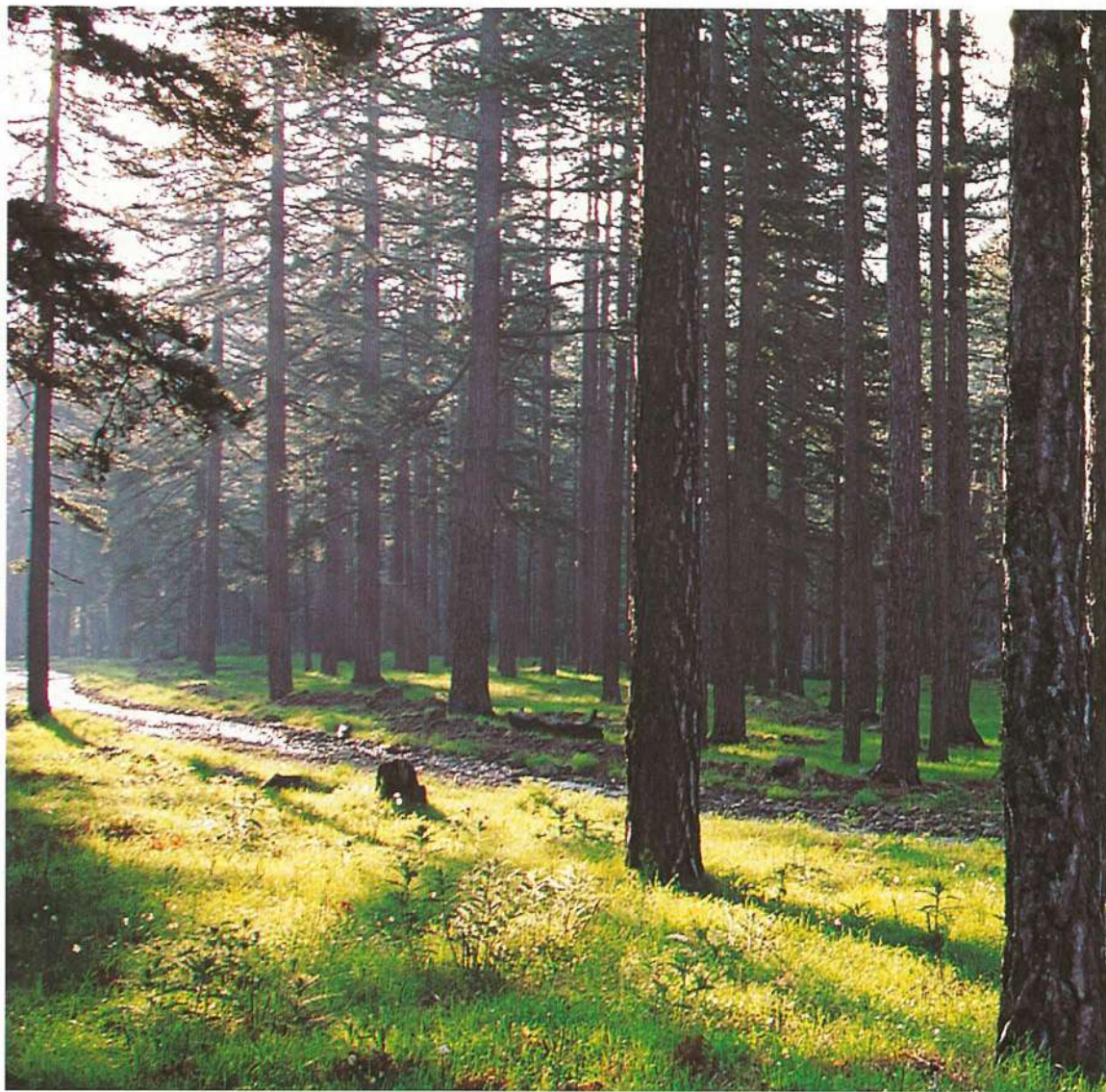
Κάποιες κρύες νύχτες του χειμώνα ο Γιάννης Τζατζάνης μας πρόσφερε ζεστό καταφύγιο στο Διοικητήριο του Εθνικού Δρυμού, στο Περιβόλι. Νύχτες αξέχαστες δίπλα στην ξυλόσομπα, γεμάτες συντροφικότητα και γλυκειά κουβεντούλα.

Όλες αυτές οι εικόνες ξαναγύρισαν ζωντανές στη θύμισή μου, εκείνο το απόγευμα σ' ένα ρεπρέ στο Παλιό Φάληρο.

Ήταν τότε, που πρωτοσυναντήθηκα με τον

Βασιλη Συκά κι άρχισα να βλέπω το πρώτο φωτογραφικό υλικό, που είχε συλλέξει από την Βάλια Κάλντα.

Πέρασε αρκετός καιρός από κείνη τη μέρα. Ούτε όμως ο χρόνος ούτε η απόσταση μας εμπόδισαν να κρατήσουμε κι οι δυο την υπόσχεσή μας. Ο Βασιλης πήγε και ξαναπήγε στην Βάλια Κάλντα, ταυτίσθηκε με την περιοχή και τους ανθρώπους της. Κι εγώ απ' την πλευρά μου, με χαρά σας παρουσιάζω το χρονικό των πολλαπλών του επισκέψεων εκεί, καθώς και το αποτέλεσμα των προσπαθειών του. Ας αφήσουμε λοιπόν τον ίδιο, να μας μιλήσει για την δική του Βάλια Κάλντα, όπως την έζησε και την περπάτησε.

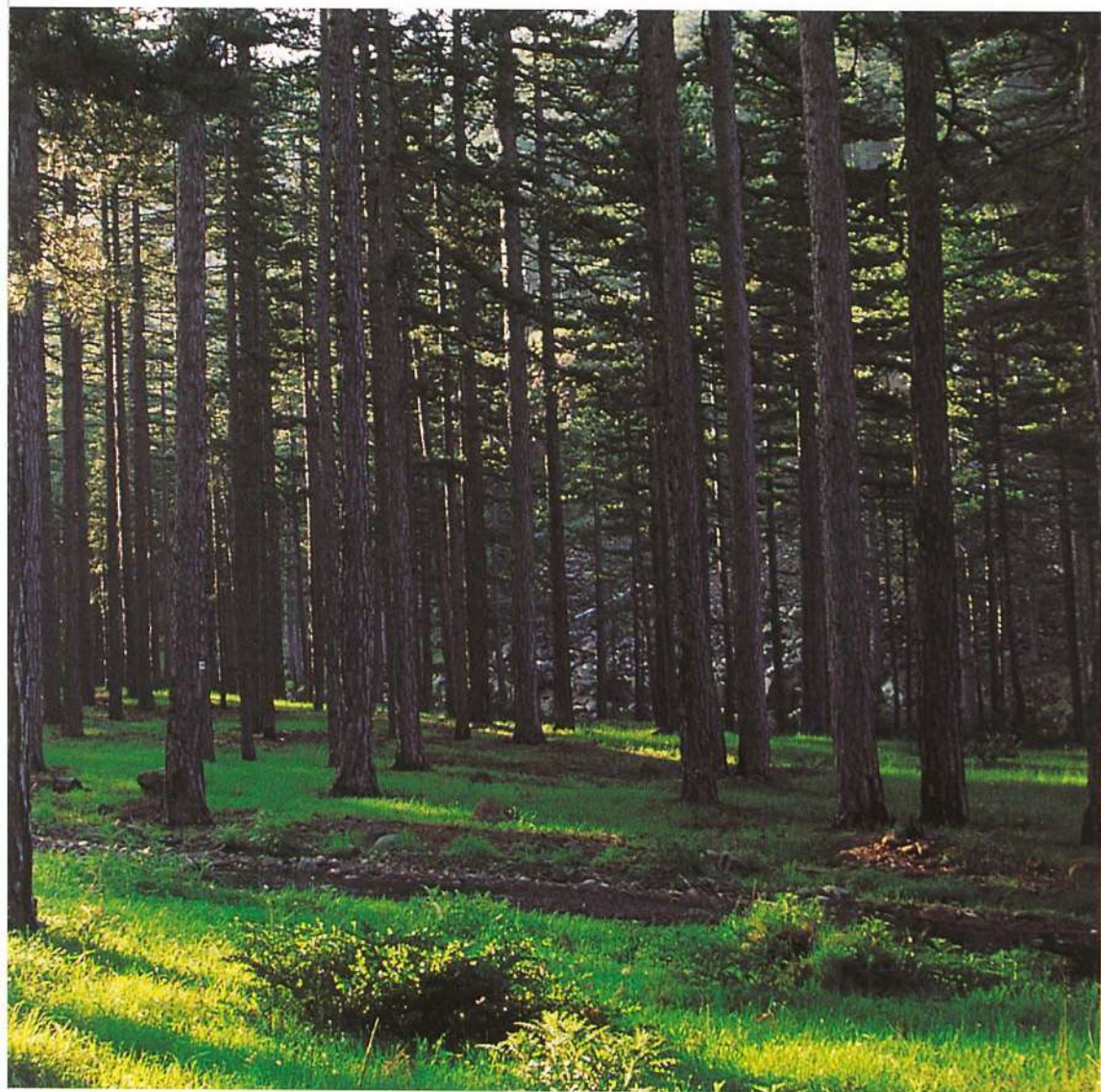

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΘΗΝΑ ΣΤΗΝ ΒΑΛΙΑ ΚΑΛΑΝΤΑ

“ Πάντα μου άρεσε ν’ αναζητώ όμορφες και απομακρυσμένες περιοχές. Έτσι ένα ηλιόλουστο πρωινό του Μάη βρέθηκα στο χωριό Περιβόλι των Γρεβενών. Κάθομαι σε μια απ’ τις ταβέρνες της πλατείας, γνωρίζομαι με τους ντόπιους κι αρχίζω να καταστρώνω σχέδια προσέγγισης του Δρυμού. Συλλέγω πληροφορίες, προσπαθώ να εντοπίσω ιδιαιτερότητες, σημεία ενδιαφέροντος. Το άλλο πρωί ξεκινάω μ’ ένα ντόπιο αγροτικό αυτοκίνητο και φτάνω μέχρι τα όρια του

Δρυμού. Φορτωμένος με τον βαρύ φωτογραφικό μου εξοπλισμό ξεκινάω την πορεία μου στον δασικό δρόμο. Η ομορφιά της φύσης ολόγυρα με καθηλώνει.

Πανύψηλα μαυρόπευκα, ίσια σαν λαμπάδες, με συντροφεύουν σε κάθε μου βήμα. Βιαστικά ρυάκια τρέχουν ασταμάτητα από παντού για να συναντήσουν το Αρκουδόρεμα. Στους κοντινούς λόφους οι οξιές είναι καταπράσινες, ενώ στις ψηλότερες κορυφές τα χιόνια παραμένουν ακόμα. Παράλληλα όμως με τον

Συστάδα Μαύρης Πεύκης λουσιμένη στο πρωινό ανοιξιιάτιχο φως.

θαυμασμό μου στη φύση, δεν παραλείπω να αποτυπώνω, όσο πιο προσεχτικά μπορώ, κάθε χαρακτηριστικό σημείο που θα μου είναι χρήσιμο για τον δρόμο της επιστροφής. Βαδίζω έτσι τουλάχιστον για μιάμιση ώρα και φτάνω σχεδόν στην καρδιά της Βάλια Κάλντας. Κάποια στιγμή ο δασικός δρόμος τελειώνει κι αρχίζει το μονοπάτι παράλληλα με το Αρκουδόρεμα. Σημάδια με μπογιά μου δείχνουν, πως, αν θέλω να συνεχίσω την πορεία μου, πρέπει να διασχίσω το ρέμα. Είναι τόσο

φουσκωμένο ακόμα αυτή την περίοδο, που κάτι τέτοιο είναι πραγματικά αδύνατο.

Απομένω να κοιτάζω τα ορμητικά νερά απογοητευμένος. Οι λίμνες της Φλέγγας, τρεις ώρες μακριά, είναι προς το παρόν άπιαστο όνειρο.

Δεν πειράζει όμως, στην πραγματικότητα είμαι πολύ χαρούμενος. Η πρώτη γεύση από την Βάλια Κάλντα ήταν δυνατή και έντονη, ο στόχος διαγράφεται πια ολοζώντανος μπροστά μου.

ΧΕΙΜΩΝΙΑΤΙΚΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ ΣΤΗΝ ΒΑΛΙΑ ΚΑΛΝΤΑ

*Μοναχική χειμωνιάτικη φτιγούρα
στις παρυφές του Αρμού.*

Μέσα Γενάρη ξαναβρίσκομαι στην περιοχή. Τη φορά αυτή ορμητήριό μου είναι η Βοβούσα. Δίπλα στην όχθη του Αώου ο Αντώνης ο Ακριβής έχει το σπίτι του, κάποια δωμάτια τα νοικιάζει στους επισκέπτες. Στο πρόσωπό του βρίσκω όχι μόνον ένα καλό φίλο αλλά κι έναν άριστο γνώστη της Βάλια Κάλντας. *-40 χρόνια τώρα έχω δει τα πάντα εδώ, μου λέει χαρακτηριστικά.*

Του εκμυστηρεύομαι την επιθυμία μου, να δω και να φωτογραφίσω Αγριόγιδο.

-Θα 'ναι δύσκολο, μου λέει ο Αντώνης. Είναι όχι μόνον σπάνια αλλά και πανέξυπνα.

Την άλλη μέρα πρωί-πρωί ξεκινάμε. Βγαίνει ο ήλιος, θαυμάσιος καιρός, οι αλκυονίδες μέρες κρατάνε ακόμα. Ένα μήνα πριν έχει πέσει το τελευταίο χιόνι, πράγμα αρκετά σπάνιο για την περιοχή.

Παίρνουμε μια δύσκολη πορεία, για την κορφή του Αυγού. Ανάβαση κουραστική, το χιόνι παγωμένο στα πόδια μας, ο Αντώνης τραβάει μπροστά με σταθερό βήμα. Ξεπερνάω το αρχικό λαχάνιασμα και τον ακολουθώ κανονικά. Βαδίζουμε όσο μπορούμε πιο απαλά, συνεννοούμαστε με νοήματα, αποφεύγουμε κάθε περιττό θόρυβο.

-Είναι πανέξυπνα, μου επαναλαμβάνει ο Αντώνης. Με τον παραμικρό θόρυβο θα μας καταλάβουν.

Που και που συναντάμε πάνω στο χιόνι ίχνη

από λαγούς και αλεπούδες. Μιάμιση ώρα μετά φτάνουμε στα 1800 μέτρα περίπου. Παίρνουμε μερικές βαθιές ανάσες, βάζουμε κάτι στο στόμα μας κι απολαμβάνουμε για λίγο το τοπίο γύρω μας.

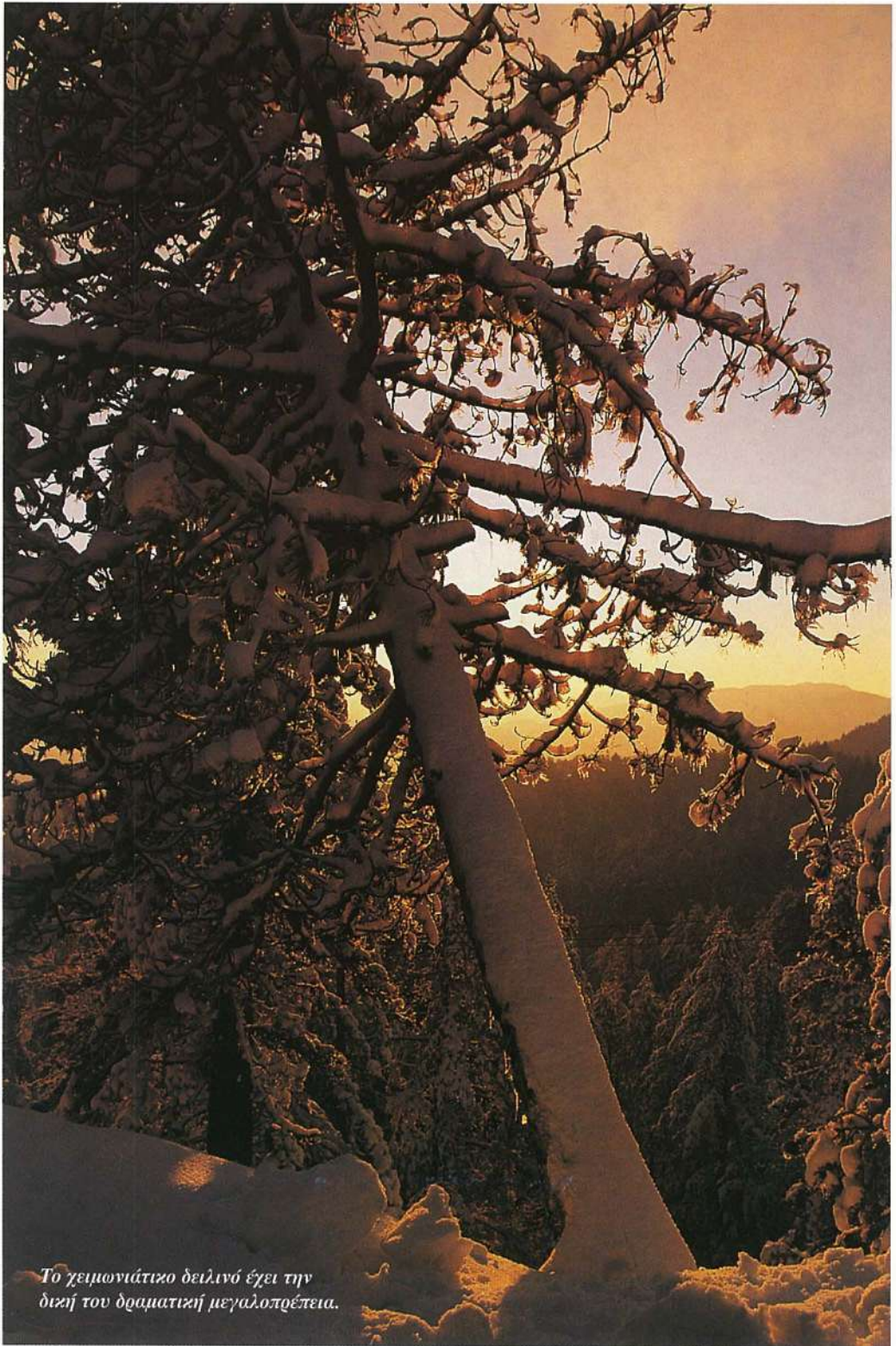
Πεντακάθαρη ατμόσφαιρα, ο ήλιος ρίχνει τις ακτίνες του στο χιόνι και το κάνει εκτυφλωτικό. Απέναντι ο επιβλητικός όγκος της Τύμης, πιο δεξιά ο Σμόλικας κατάλευκος και μετά η Βασιλίτσα. Όλα φαίνονται ολοκάθαρα μπροστά μας, τ' αγκαλιάζουμε με μια ματιά.

Δεν χορταίνω ν' απολαμβάνω το θέαμα, ο Αντώνης όμως παραμένει δίπλα μου σχεδόν ασυγκίνητος. Τόσο πολύ συνήθισε την ομορφιά όλ' αυτά τα χρόνια;

-Τα παλιότερα χρόνια είχαμε αληθινούς χειμώνες, μου λέει με νοσταλγία. Να, σε τούτη δω την περιοχή, οι συγχωριανοί μου έκοβαν και κουβαλούσαν ξύλα ολο το χειμώνα, με τριπλάσιο χιόνι.

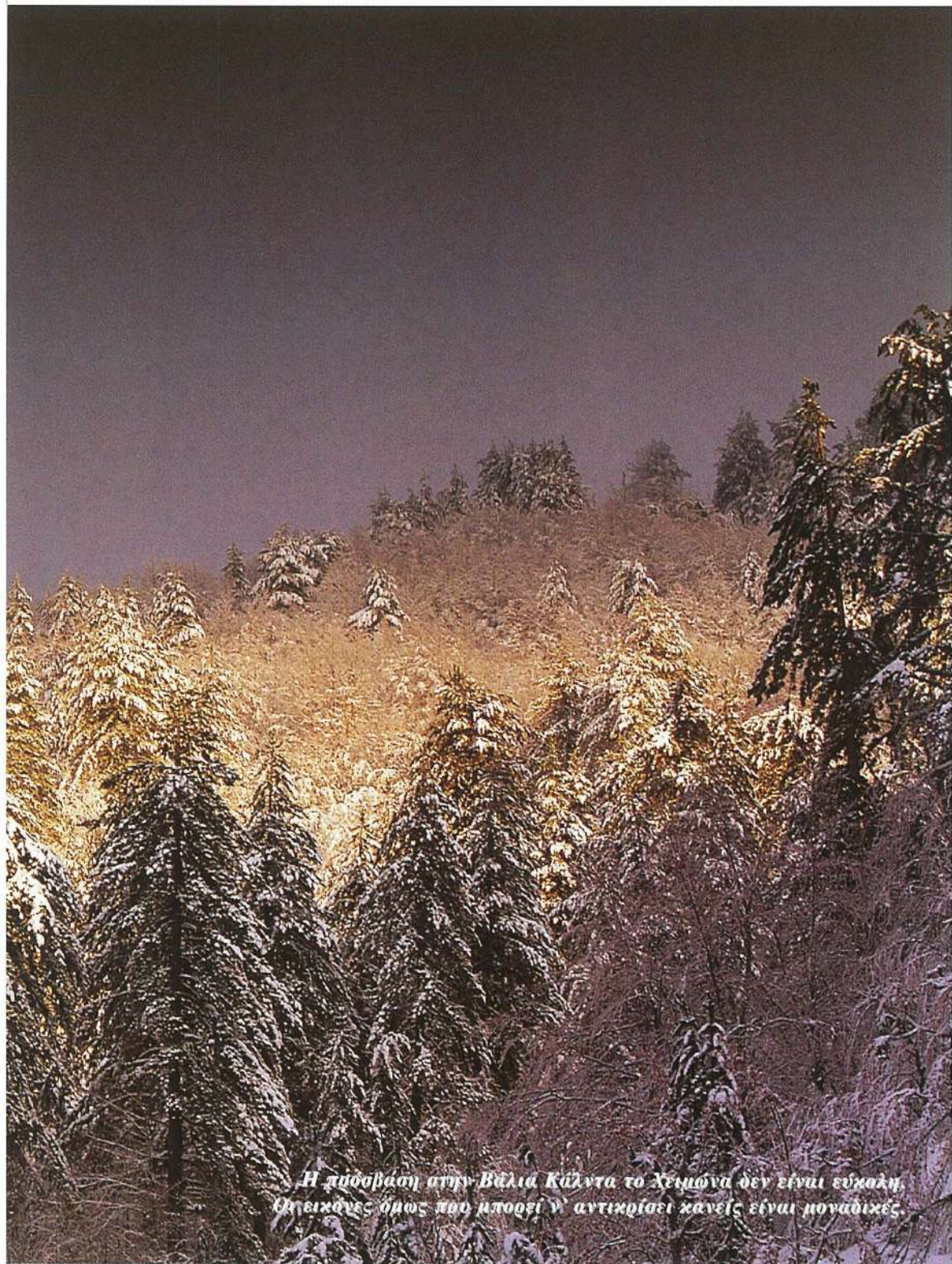
Η ώρα όμως περνάει, η μέρα είναι σύντομη, πρέπει να ξεκινήσουμε για την τελική προσπάθεια. 200 μέτρα απότομης ανάβασης μας περιμένουν μέχρι την κορυφή.

Το χιόνι είναι παγωμένο, γλιστράει σαν γυαλί. Τα βήματα είναι δύσκολα, προσεχτικά, λανθασμένες κινήσεις δεν συγχωρούνται. Έχουμε δεν έχουμε κάνει 50 μέτρα, όταν ξαφνικά, τίποτε δεν είναι σταθερό κάτω απ' τα πόδια μου.

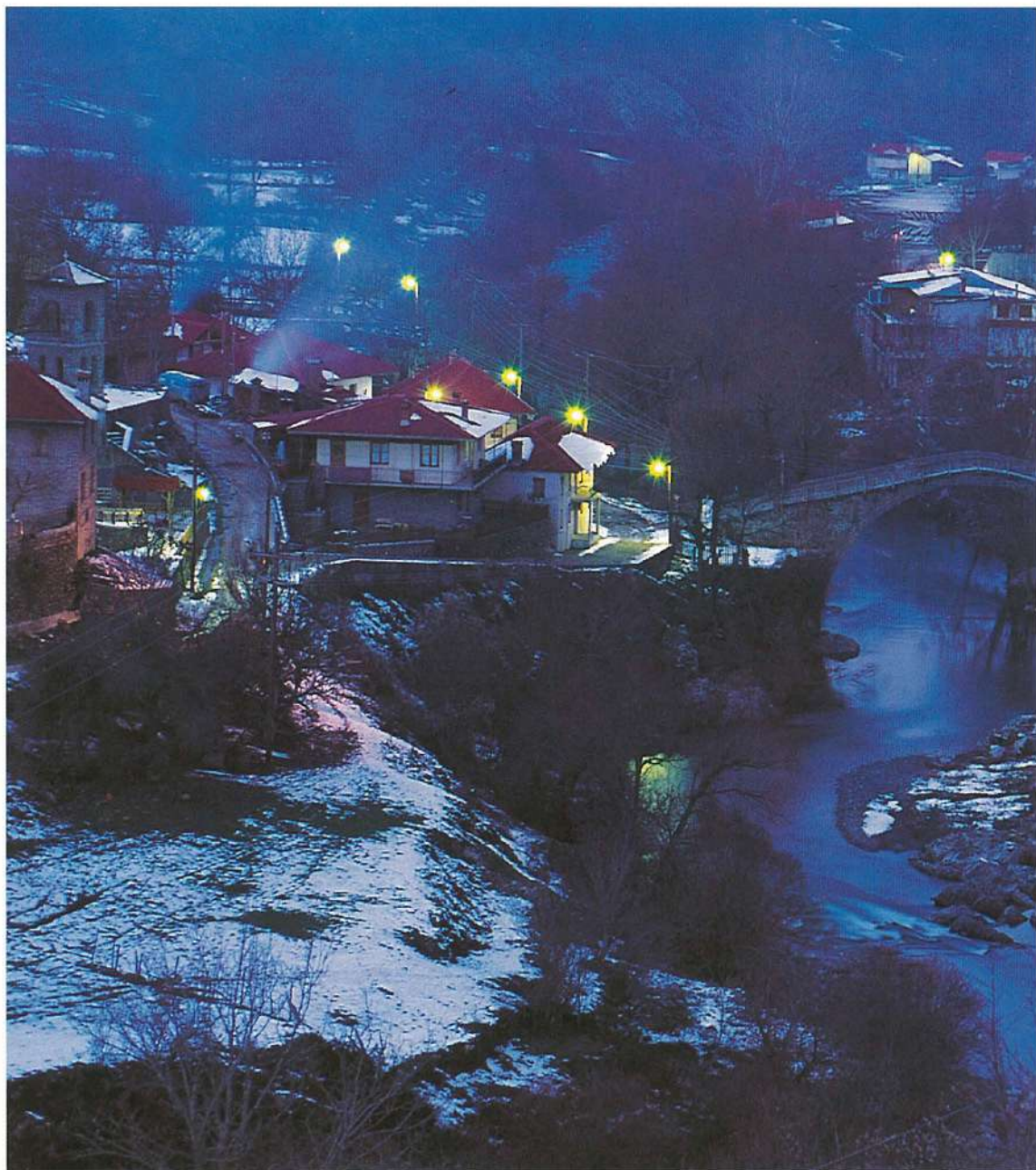

*Το χειμωνιάτικο δειλινό έχει την
διγή του δραματική μεγαλοπρέπεια.*

*Η πρόσβαση στην Βαλία Καλντα το Χειμώνα δεν είναι εύκολη.
Ορεικάνες όμως που μορφή 'ν' αντικρίσει κανείς είναι μοναδικές.*

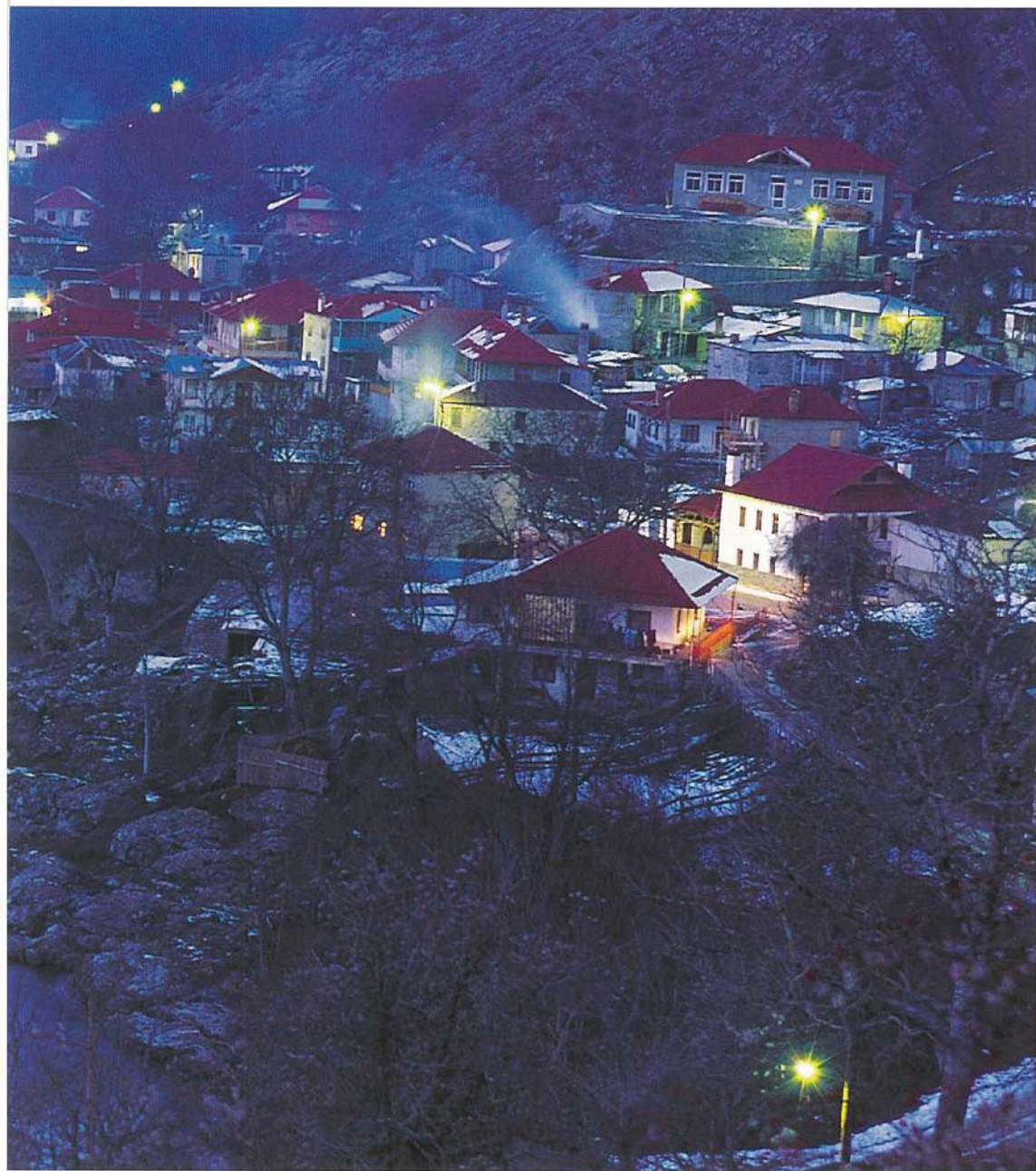

Πρώτα νιώθω να γλιστρώ ασταμάτητα, αμέσως μετά παίρνω μια θεαματική τούμπα κι ύστερα συνεχίζω την τσουλήθρα μου. Σκάζω με πάταγο πάνω σε κάτι κορμούς, χάρη σ' αυτούς όμως, αποφεύγω την πτώση μου στον γκρεμό. Όταν συνέρχομαι, κοιτάζω ολόγυρα για τον

εξοπλισμό μου. Αλλού η μηχανή, αλλού ο τηλεφακός αλλού η τσάντα. Ο Αντώνης φτάνει κοντά μου.

-Δεν πρέπει να ρισκάρουμε περισσότερο, μου λέει χαμογελώντας καλόκαρδα.

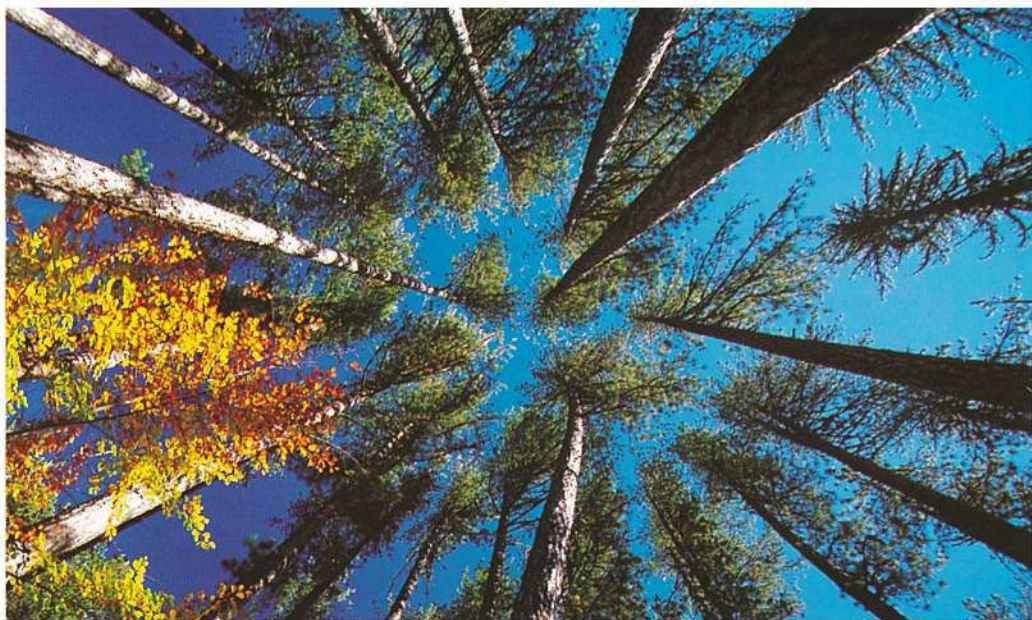
Συμφωνώ πρόθυμα μαζί του και παίρνουμε τον

Για όσους επιζητούν ιδιαίτερες συγκινήσεις η χειμωνιάτικη Βοβούσα είναι ένα εκπληκτικό καταφύγιο.

δρόμο της επιστροφής. Κοντεύει να μου γίνει συνήθεια πια. Κάθε φορά που βρίσκω λίγο ελεύθερο χρόνο, εγκαταλείπω την Αθήνα και ανηφορίζω για την Βοβούσα. Το φιλόξενο σπίτι του Αντώνη έχει γίνει σχεδόν το δεύτερο σπίτι μου. Πολύ λίγο μένουμε στην

Βοβούσα. Τις πιο πολλές ώρες της ημέρας περιπλανιόμαστε στην Βάλια Κάλντα. Το βράδυ κουρασμένοι γυρίζουμε στο χωριό, καθόμαστε σε κάποιο ταβερνάκι και, μ' ένα ποτηράκι κρασί, συζητάμε τις εντυπώσεις της ημέρας και καταστρώνουμε σχέδια για τις επόμενες.

Κάποιες στιγμές η φωτογραφική ευαισθησία ανακαλύπτει σπάνιες συνθέσεις στην φύση.

Η ΕΞΕΡΕΥΝΗΣΗ ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ

Μήνα Ιούλιο, επιχειρούμε για άλλη μια φορά, να εντοπίσουμε τα αγριόγίδα. Διαλέγουμε επίτηδες μια απόκρημη διαδρομή, μακριά από δρόμους και μονοπάτια. Αν θέλουμε ν' αυξήσουμε τις πιθανότητες μας να τα συναντήσουμε, πρέπει να συμμορφωθούμε με τις συνθήειές τους, ν' ακολουθήσουμε τις δικές τους απρόσιτες διαδρομές.

Κάποια στιγμή ο ιχνηλάτης μου εντοπίζει τα ίχνη τους. Αρχίζουμε να τ' ακολουθούμε και, χωρίς να το καταλάβουμε, παρασυρόμαστε σε βράχια γυμνά, σχεδόν κάθετα. Μόλις λίγες μέρες πριν απ' αυτό το σημείο κατέβαινε αφρισμένος ένας μικρός καταρράχτης, τώρα έχει στερέψει. Το σκαρφάλωμα στην ορθοπλαγιά είναι κουραστικό, επικίνδυνο. Ο φωτογραφικός μου εξοπλισμός δυσχεραίνει ακόμη περισσότερο τις κινήσεις μου. Για άλλη μια φορά θαυμάζω τις εξαιρετικές αναρριχητικές ικανότητες, που με τα χρόνια έχουν αναπτύξει αυτά τα ζώα, για να προστατευθούν απ' τους εχθρούς τους.

Καθώς σκαρφαλώνουμε, γίνεται ξαφνικά μια αδέξια κίνηση, ξεκολλούν μερικές πέτρες και καταρακιδάνε στον κατήφορο. Αυτό ήταν! Ένα διαπεραστικό σφύριγμα ακούγεται σχεδόν αμέσως πάνω απ' τα κεφάλια μας. Γυρίζουμε τα μάτια μας και μόλις προλαβαίνουμε να διακρίνουμε κάποιες βιασπικές κινήσεις ανάμεσα στα βράχια του γκρεμού. Μένουμε ακίνητοι και κοιταζόμαστε σιωπηλοί.

Καταριέμαι την ατυχία μας. Ήταν η μοναδική φορά που τα είχαμε πλησιάσει τόσο πολύ.

-Έλα πάμε, μου λέει ο Αντώνης και με χτυπάει παρηγορητικά στην πλάτη. *Αφού ο αρχηγός έδωσε το σύνθημα, δεν γίνεται τίποτα πια.*

Κάποιο μαγιάτικο πρωινό περιπλανιέμαι ήρεμα στην Βάλια Κάλντα, χωρίς ιδιαίτερο σκοπό.

Στον δρόμο μου συναντάω το τζιπ του Δασαρχείου Γρεβενών, που εκτελεί την καθημερινή του περιπολία. Μετά από τόσες επισκέψεις μου στην περιοχή γνωρίζομαστε πια καλά και χαϊρετιόμαστε με εγκαρδιότητα. Λίγο πιο κάτω συναντάμε ένα σταθμευμένο αυτοκίνητο.

Οι επιβάτες του λείπουν κι ούτε φαίνονται ολόγυρα. Αυτό κινεί την περιέργεια των δασικών, που σημειώνουν τον αριθμό του αυτοκινήτου, χωρίζοντά σε διαφορετικές κατευθύνσεις κι αρχίζουν να ψάχνουν τους επιβάτες του.

Η έρευνα εσπάζεται κυρίως στις όχθες του ρέματος, είναι πολύ πιθανόν να ασχολούνται με παράνομο ψάρεμα πέστροφας. Για αρκετή ώρα οι αναζητήσεις παραμένουν άκαρπες, επιστρέφοντας όμως, δυο άτομα βρίσκονται ήδη με τα σακίδια στην πλάτη, δίπλα στο σταθμευμένο αυτοκίνητο. Είναι προφανώς ορειβάτες, παρ' όλα αυτά οι δασικοί τους ζητούν ευγενικά να ανοίξουν το πορτ-μπαγκάζ του αυτοκινήτου. Μετά την έρευνα δεν βρίσκεται τίποτε, που να έχει σχέση με παράνομες δραστηριότητες.

-Προσπαθούσαμε να βρούμε το μονοπάτι για τις λίμνες της Φλέγγας, μας λένε. Ο καιρός όμως χαλάει και λέμε να επιστρέψουμε.

Δεν πέφτουν έξω στις προβλέψεις τους. Μέσα

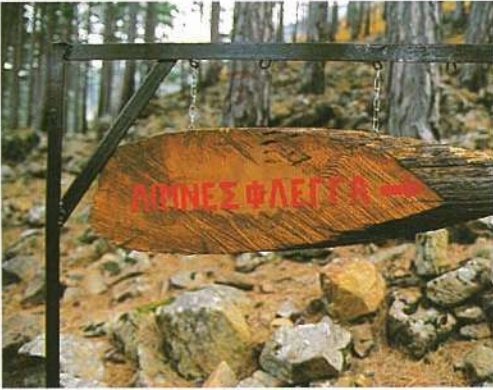
Από τις χαρακτηριστικότερες εικόνες της Βάλια Κάλντα είναι οι υπέροχοι ευθυτενείς κορμοί της Μαύρης Πεύκης.

σε λίγα λεπτά χάνεται ο ήλιος, η Βάλια Κάλντα σκοτεινιάζει και παραδίδεται στην μανία της καταγίδας. Αστραπές αυλακώνουν τον ουρανό, κάποιιο κεραυνό πέφτουν κοντά μας, η μπόρα ξεσπά με την ορμή καταρράχτη. Προφυλαγμένος στο εσωτερικό του αυτοκινήτου, απολαμβάνω την ένταση των στοιχείων της φύσης γύρω μου, μ' όλες μου τις αισθήσεις.

Δέκα λεπτά αργότερα τα πάντα τελειώνουν, έτσι απότομα όπως άρχισαν, απομένει μόνον μια λεπτή ψιχάλα. Στο βάθος όμως μια στήλη καπνού διακρίνεται ν' ανεβαίνει.

-Θα 'ναι τίποτε Αλβανοί, που 'χουν ανάμφει

φωτιά για να στεγνώσουν, λέει ο κυρ - Νίκος. Πλησιάζουμε, ο καπνός συνεχίζει ν' ανεβαίνει, πουθενά όμως δεν διακρίνεται ανθρώπινη παρουσία. Κι ενώ αρχίζουμε ν' αναρωτιόμαστε για την αιτία της φωτιάς, ένας μοναχικός κορμός πεύκου μας δίνει την απάντηση. Χτυπημένος από τον κεραυνό, εξακολουθεί να παραμένει ολόρθος αλλά είναι βαριά λαβωμένος στην μια του πλευρά, από την κορυφή μέχρι τις ρίζες. Ο κεραυνός άφησε πάνω του μια έντονη γραμμή, μια χαρακτηριστική σφραγίδα, ανεξίτηλη για πάντα.

ΟΙ ΛΙΜΝΕΣ ΤΗΣ ΦΛΕΓΓΑΣ

Με τις λίμνες της Φλέγγας με συνδέει μια παράξενη σχέση. Τρεις αλλεπάλληλες φορές μου στέρησαν τη χαρά να τις αντικρίσω. Φαντασθείτε, τρεις αποτυχημένες προσπάθειες, για έναν προορισμό σε υψόμετρο 2,000 μέτρων! Κόντευα να πιστέψω, πως κάποια αόρατη δύναμη με εμπόδιζε την τελευταία στιγμή, να φτάσω κοντά τους.

Αλλά ας θυμηθούμε τα γεγονότα από την αρχή. Φτάνω για πρώτη φορά στην Βάλια Κάλντα αρχές του Μάη. Αμέσως οι λίμνες της Φλέγγας εντάσσονται στις επείγουσες προτεραιότητές μου.

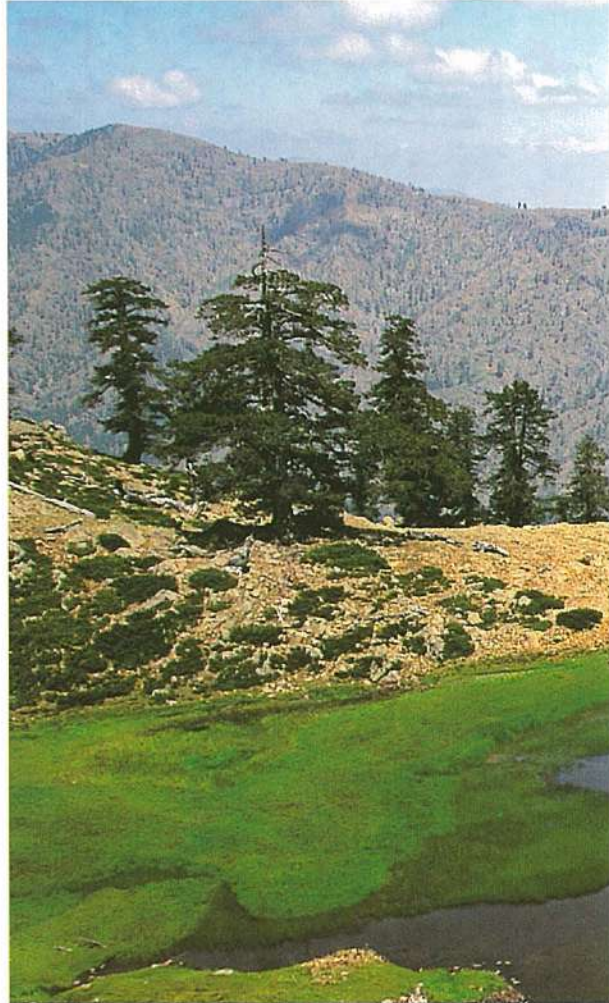
-Δεν είν' η κατάλληλη εποχή, με προειδοποιούν οι άνθρωποι στο Περιβόλι. Κρατάει πολύ νερό το Αρκουδόρεμα ακόμα.

Χαμογελάω συγκαταβατικά και... απλά συνεχίζω τις προετοιμασίες μου. Είναι μια μέρα δροσερή, ηλιολουστη, ιδανική για πορεία. Οι δύο καλλονές της Φλέγγας ασκούν επάνω μου μια έλξη ακατανίκητη. Είναι αδύνατον ν' αναβάλω την επιθυμία μου να βρεθώ κοντά τους. Γεμάτος ηθικό λοιπόν και αισιοδοξία ξεχύνομαι στο μονοπάτι. Βρίσκω εύκολα τα σημάδια κι αρχίζω την πορεία. Δίπλα μου το Αρκουδόρεμα κατεβαίνει ορμητικό, θα 'ναι ένας καλός βουερός σύντροφος στην διαδρομή μου. Λίγο πιο πάνω χάνεται απ' την πλευρά μου το μονοπάτι, το βλέπω να συνεχίζει στην απέναντι όχθη. Ψάχνω να βρω το πέρασμα. Πουθενά!

-Δεν είναι δυνατόν, κάπου θα υπάρχει ένα πέρασμα, μονολογώ.

Δεν αργώ να το ανακαλύψω. Είναι μια μικρή γέφυρα φτιαγμένη με κορμούς, που όμως η ορμή του νερού την έχει ξηλώσει από την θέση της κι έτσι τώρα κείται άχρηστη στο πλάι.

Προσπαθώ απεγνωσμένα να βρω τρόπο να περάσω απέναντι. Μάταιος κόπος, το Αρκουδόρεμα είναι απρόσιτο. Ηττημένος,

παίρνω τον δρόμο της επιστροφής. Αδυνατώ να πιστέψω, πως μια απλή γέφυρα εκτός θέσης, είναι η αιτία της αποτυχίας μου.

Αρχές Νοέμβρη επιχειρώ την δεύτερη προσπάθεια, τη φορά αυτή με αφητηρία την Βοβούσα. Βαδίζω παράλληλα με τον Αώο και μερικές φορές τον διασχίζω. Την εποχή αυτή δεν έχει πολύ νερό το ποτάμι, οι πέτρες όμως γλιστράνε επικίνδυνα. Περνάω το σημείο που το Αρκουδόρεμα χύνεται στον Αώο και ανηφορίζω το Μαυροβούνι. Μπαίνω πρώτα σε συστάδες με μαυρόπευκα και μετά σε δάση οξιάς. Περνούν οι ώρες κι οι λίμνες της Φλέγγας μοιάζουν όλο και περισσότερο με άπιαστο όνειρο. Υπολογίζω τον χρόνο. Δεν προλαβαίνω

Αξίζει κάθε ταλαιπωρία για να βρεθεί κανείς στις λίμνες της Φλέγγας.

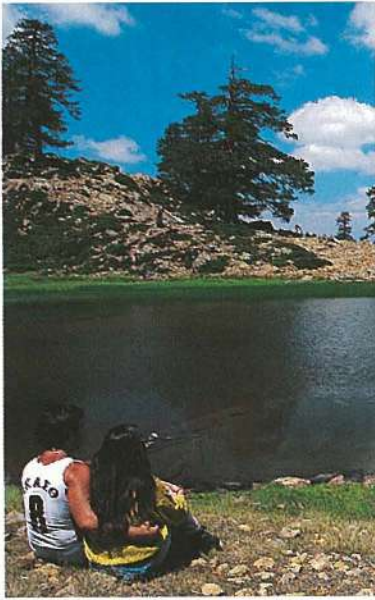
να γυρίσω, θα νυχτώσω στο βουνό. Και δεν είμαι προετοιμασμένος για μια τέτοια διανυκτέρευση στο δάσος Νοέμβρη μήνα. Γιατί να μην υπάρχει ένα ενδιάμεσο καταφύγιο; Λίγο πριν πέσει το σκοτάδι επιστρέφω στην Βοβούσα εξαντλημένος και, για άλλη μια φορά, απογοητευμένος.

Περνάει ο χειμώνας κι η Άνοιξη, μπαίνει το καλοκαίρι. Η πολυπόθητη στιγμή για τις λίμνες πλησιάζει, τίποτε δεν μπορεί να μ'εμποδίσει πια. Για να κερδίσω χρόνο, ξεκινάω με το αυτοκίνητο, πριν φέξει ακόμα. Τα χαράματα με βρίσκουν στην κοιλάδα με το Αρκουδόρεμα.

Ξημερώνει μια μέρα σκοτεινή, ψάχνω για λίγο χρώμα στο δάσος, στον ουρανό. Τίποτε!

Πώς να φωτογραφίσεις έτσι; Με βαρεία καρδιά περνάω το γεφυράκι, αυτή τη φορά είναι στη θέση του. Τα μάτια μου δεν παύουν να παρατηρούν τον ουρανό, που μαυρίζει όλο και περισσότερο. Βαδίζω γρήγορα, σαν κυνηγημένος.

Μια ώρα αργότερα πλησιάζω στα πρώτα ρόμπολα. Ο καιρός όμως έχει χειροτερέψει πολύ. Μπουμπουνητά και αστραπές προσδίδουν στο τοπίο μια δραματική αγριότητα, τονίζουν ακόμη περισσότερο την μοναξιά μου. Πέφτουν οι πρώτες σταγόνες, όπου να 'ναι θα ξεσπάσει η καταγίδα. Εντελώς ξαφνικά συνειδητοποιώ το μεγάλο κίνδυνο.

Έχουν μια ιδιαίτερη αδυναμία στα ρόμπολα οι κεραυνοί. Κι εγώ βρίσκομαι από κάτω τους για να «προστατευθώ». Στη σκέψη αυτή ξεκινάω μια ξέφρενη πορεία προς τα κάτω. Πρέπει ν' απομακρυνθώ, να κερδίσω κάθε λεπτό.

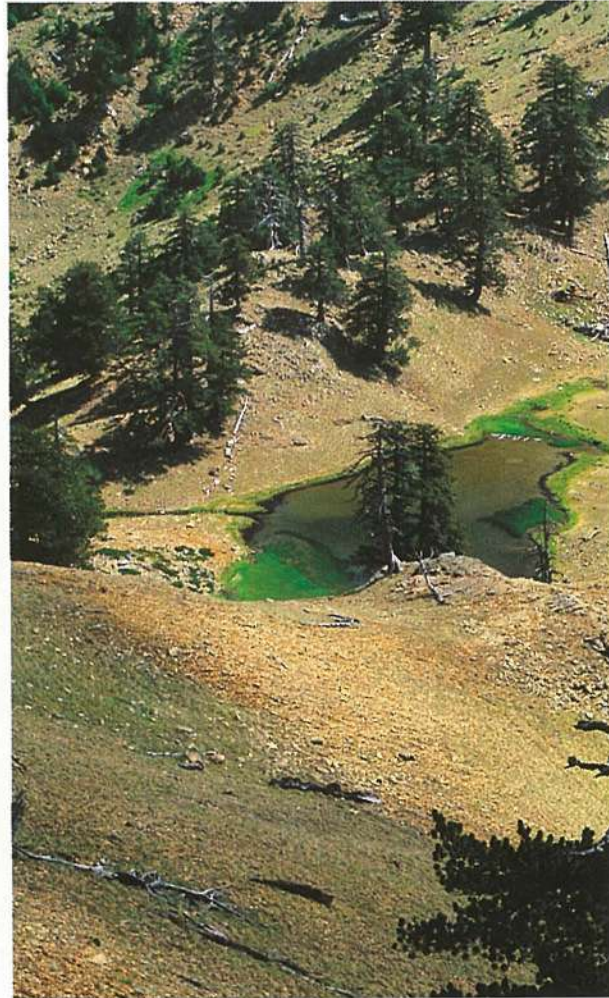
Καιρός ήταν! Πίσω μου οι κεραυνοί αυλακώνουν τον ουρανό, διοχετεύουν τεράστια ηλεκτρικά φορτία στα υψίπεδα της Φλέγγας. Μπαίνω μέσα στις οξιές, αισθάνομαι πιο ασφαλής τώρα. Χαλαρώνω το ρυθμό κι αφήνω τη βροχή να πέφτει επάνω μου. Σχεδόν με ανακουφίζει. Πόσο παραπάνω να με μουσκέψει άλλωστε;

Φτάνω στο αυτοκίνητο και μια νέα πραγματικότητα με περιμένει. Ρυάκια τρέχουν από παντού, το ξερό χώμα που πατούσα το πρωί, έχει μεταβληθεί σε μια ύπουλη λάσπη. Κινδυνεύω άμεσα να κολλήσω. Ξεκινάω χωρίς καθυστέρηση και με πολλές δυσκολίες φτάνω στον αυχένα. Λίγο αργότερα, στεγνός και ήρεμος, κουβεντιάζω με τον Αντώνη, που με καλοτυχίζει για την αίσια έκβαση της περιπέτειάς μου.

Τη φορά όμως αυτή δεν είμαι απογοητευμένος. Ξεχειλίζω από πείσμα και αποφασιστικότητα για την επόμενη προσπάθεια.

Θελοντας να εξιλεωθεί ο Αύγουστος για την φοβερή του καταγίδα, το ίδιο κιόλας βράδυ αλλάζει πρόσωπο. Γεμίζει άστρα ο ουρανός της Βοβούσας, η μυρωδιά του βρεμένου χώματος σμίγει με τις ευωδιές των λουλουδιών.

Νέα σχέδια με τον Αντώνη. Αυτή τη φορά θ' αφήσει τις δουλειές του και θα 'ρθει μαζί μου.

Τα δελτία καιρού μας ενθαρρύνουν, ο καιρός θα 'ναι καλός την υπόλοιπη εβδομάδα.

Δuo μέρες μετά όλα είναι έτοιμα. Ξεκινάμε πολύ νωρίς, είναι μαζί μας κι ένα ζευγάρι από την Θεσσαλονίκη.

Ξημερώνει η μέρα στο Αρκουδόρεμα δροσερή και ηλιόλουστη. Πόσο οικεία φαίνονται όλα γύρω μου και πόσο ευδελτικά!

Η πορεία είναι κι αυτή ένας χαρούμενος περίπατος γεμάτος χρώματα, λουλούδια, πουλιά. Που και που σταματάμε, σκύβουμε και μαζεύουμε τους ευωδιαστούς καρπούς του δάσους, αγριοφράουλες και βατόμουρα.

Οι Θεσσαλονικείς φίλοι μας δεν παύουν να εκδηλώνουν την χαρά και τον ενθουσιασμό τους.

Με υψομετρική διαφορά 20 μέτρων μεταξύ τους (1.960 και 1.980 μ.) οι δύο μικρούλες λίμνες της Φλέγγας είναι για κάθε οδοιπόρο της Βάλια Κάλντας ο υπέροχος προορισμός.

-Είναι πανέμορφη η Βάλια Κάλντα, λέει η κοπέλα, και πολύ φιλική.

-Με τέτοιο καιρό όλα είναι φιλικά και ωραία, λέει χαμογελαστός ο Αντώνης και μου ρίχνει μια ματιά γεμάτη σημασία.

Λίγο πριν από το μεσημέρι οι λίμνες της Φλέγγας είναι μπροστά μας, όμορφες και αστραφτερές κάτω από τις ακτίνες του ήλιου. Ανεβαίνουμε λίγο πιο πάνω, στα 2.000 μέτρα ακριβώς κι απομένουμε να θαυμάζουμε το τοπίο. Για λίγη ώρα απομακρύνομαι από τους άλλους, χαρίζω στον εαυτό μου μερικές ήρεμες ιδιωτικές στιγμές.

Ύστερα όλοι μαζί γευματίζουμε δίπλα στην πηγή. Το θερμόμετρό μου δείχνει 19ο C στη σκιά

και μόλις 5ο C στο κρυστάλλινο νερό της πηγής. Η θερμοκρασία που προέβλεπε η Ε.Μ.Υ. αυτή την ώρα για την Αθήνα είναι 35ο C .

Λίγο πριν πάρουμε τον δρόμο της επιστροφής, ρίχνω μια τελευταία ματιά στις λίμνες της Φλέγγας, λυπάμαι που φεύγω τόσο γρήγορα. Πώς θα 'ταν άραγε μια διανυκτέρευση δίπλα τους; Ποιά να 'ναι η μορφή τους το χάραμα, το ηλιοβασιλεμα, στο φως της πανσεληνου;

Αυτά τα συναρπαστικά αναπάντητα ερωτήματα με συντροφεύουν στην επιστροφή, με γεμίζουν χαρά και προσμονή για την επόμενη φορά", τελειώνει την διήγησή του ο Βασίλης.

Στο ξενοδοχείο «ΜΗΛΙΩΝΗΣ» ξεκινάει η μέρα με την χιονισμένη Βασιλίτσα στο βάθος.

ΒΑΛΙΑ ΚΑΛΝΤΑ, Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΠΙΣΚΕΨΗ

Στο μεγάλο πέτρινο τζάκι πέφτουν δυο κούτσουρα ακόμη. Η αίθουσα του ξενοδοχείου «ΜΗΛΙΩΝΗΣ» γεμίζει θαλπωρή και ρόδινες ανταύγειες. Την ίδια στιγμή ο ήλιος ρίχνει το τελευταίο του κοκκινωπό φως. Η πόλη των Γρεβενών ετοιμάζεται να υποδεχθεί την νύχτα του Φλεβάρη.

Είναι μια ευχάριστη έκπληξη αυτό το ξενοδοχείο. Μερικές εκατοντάδες μέτρα έξω από τα Γρεβενά, στον δρόμο για τα Ιωάννινα, μοιάζει απομονωμένο από το εξωτερικό περιβάλλον, έτσι όπως είναι κρυμμένο μέσα στα πεύκα του. Δωμάτια εξαιρετικά, με ξύλινη επένδυση, τηλεόραση, ατομικό μπάνιο, θέρμανση και ζεστό νερό όλο το 24ωρο. Η θέα είναι υπέροχη και οι τιμές ιδιαίτερα χαμηλές για το επίπεδο των υπηρεσιών του.

Έχοντας εξασφαλίσει με τον ιδανικότερο τρόπο την παραμονή μας απολαμβάνουμε τον καφέ μας δίπλα στο τζάκι.

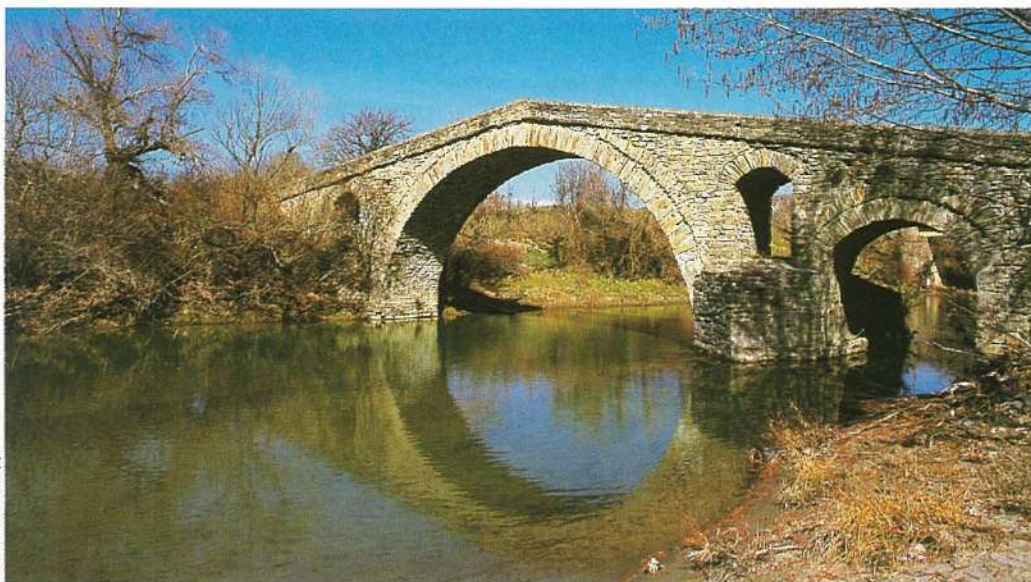
Ρίχνω μια ματιά στο «RAV 4», που περιμένει στον αυλόγυρο, έτοιμο για την αυριανή εξόρμηση στα βουνά. Τρεις μόλις ώρες νωρίτερα γνώριζα το τζίπ της TOYOTA μόνον από τις περιγραφές στα ειδικά περιοδικά. Τώρα είχα αρχίσει να διαπιστώνω τις αρετές του και στην πραγματικότητα.

Άρκεσε μια επίσκεψή μας στις εγκαταστάσεις της «TOYOTA ΑΞΙΟΣ, Καπκαριδής Α. Ε» στην Θεσσαλονίκη. Η διεύθυνση της εταιρίας γνώριζε ήδη το περιοδικό μας και απέδειξε

έμπρακτα την συμπαράστασή της. Με συνοπτικές διαδικασίες έθεσε στην διάθεσή μας ένα πεντάθυρο RAV 4 με ελάχιστα χιλιόμετρα στο οδόμετρο. Θα μπορούσαμε έτσι να πραγματοποιήσουμε μια τελευταία χειμερινή επίσκεψη στην Βάλια Κάλντα, πριν από την ολοκλήρωση του αφιερώματος.

Καθισμένος τώρα αναπαυτικά στην σάλα του ξενοδοχείου φέρνω στο νου μου τις πρώτες οδηγικές μου εμπειρίες στο τιμόνι αυτού του οχήματος. Ταχύτατο στην εθνική οδό, απόλυτα αξιόπιστο και ασφαλές στις περίφημες στροφές της Καστανιάς, απορροφά, χάρη στην εξαιρετική του ανάρτηση, όλες σχεδόν τις ανωμαλίες του οδοστρώματος. Σ' αυτές τις δύομιση ώρες μέχρι τα Γρεβενά προσπαθώ να εντοπίσω κάποιο μειονέκτημα, κάποια κατασκευαστική παράλειψη. Το μόνο που βρίσκω, είναι η άβολη θέση της σταχοθήκης και κάποια περιορισμένη ορατότητα στο πίσω τζάμι εξαιτίας της ρεζέρβας. Όλα τα υπόλοιπα στοιχεία μου έχουν προσφέρει μια απόλυτη οδηγική ευχαρίστηση. Αύριο το πρωί περιμένω από το RAV, εκτός από την πολιτισμένη, να μου αποκαλύψει και την άγρια πλευρά του χαρακτήρα του.

Ξυπνάμε με τις χιονισμένες κορυφές της Βασιλίτσας απέναντί μας. Είναι νωρίς ακόμη, το φως του ήλιου δεν έχει φτάσει στην πόλη των Γρεβενών. Ανοίγουμε το παράθυρο και μπαίνει η ευωδιά των πεύκων και τα πρωινά

*Το γεφύρι του Βενέτικου κάτω από το χωριό Ζιάκας.
Ο νομός Γρεβενών είναι φημισμένος για τα παραδοσιακά γεφύρια του.*

τιπιβίσματα των πουλιών. Στον λόφο των 600 μέτρων που βρίσκεται το ξενοδοχείο, φτάνουν ως τ' αυτιά μας μόνον οι ήχοι της φύσης.

Το τζάκι στην σάλα είναι κιόλας αναμμένο, άραγε έσβησε όλη τη νύχτα καθόλου; Στην ευρύχωρη τραπεζαρία μόνον μια τζαμαρία μας χωρίζει από την φύση. Σ' αυτό το περιβάλλον ξεκινάει η μέρα μ' ένα δυνατό καφέ και πλήρες πρόγευμα. Ο Γρηγόρης κάθεται για λίγο δίπλα μας. Μέσα σε λίγα λεπτά περνάει από μπροστά μας όλη η πολύχρονη προσωπική προσπάθεια για την δημιουργία αυτού του υπέροχου καταλύματος. Η ώρα όμως κυλά, αποχαιρετάμε τον οικοδεσπότη μας και το φιλόξενο περιβάλλον του και ξεκινάμε.

Η πρώτη στάση γίνεται πάντα στο γεφύρι του Βενέτικου, πριν από το χωριό Ζιάκας. Είναι σχεδόν παράδοση να σταματάμε για λίγα λεπτά σ' αυτή την όμορφη τοποθεσία. Άλλωστε σε λίγο τελειώνει ο κάμπος, αρχίζει ο χωματόδρομος και η ανάβαση. Είναι η ώρα του RAV.

Εδώ και τέσσερα χρόνια γνωρίζω πολύ καλά αυτή την διαδρομή άλλοτε με στεγνό και άλλοτε με λασπωμένο δρόμο. Τώρα όμως είναι η πρώτη φορά, που έχω αυτή την αίσθηση της ασφάλειας, της απόλυτης κυριαρχίας πάνω σε νεροφαγάματα, λάσπες, χαντάκια, σαμάρια του δρόμου. Αυτή η άνεση μου επιτρέπει να διατηρώ μια υψηλή μέση ταχύτητα, πρωτόγνωρη για τα δεδομένα του δρόμου και τις εμπειρίες μου στην συγκεκριμένη διαδρομή. Σε

χρόνο ρεκόρ λοιπόν φτάνουμε στον αυχένα. Εδώ, ένα εκπληκτικό πανόραμα αιχμαλωτίζει τα μάτια μας. Απέναντι στο βάθος ορθώνεται το χιονισμένο «Αυγό» και δεξιότερα ο ορίζοντας γεμίζει με τις καταπράσινες δασωμένες πλαγιές της Πίνδου. Αυτός ο ορεινός όγκος κρύβει από πίσω την περίφημη κοιλάδα της Βάλια Κάλντα. Δίπλα στο δρόμο η φύση μας δеляάζει για μια μικρή στάση. Μέσα απ' το γρασιδι ξεπροβάλλουν μωβ και κίτρινοι κρόκοι. Πανέμορφα λουλουδάκια, με ταπεινό παράστημα που δεν ξεπερνά τους δύο - τρεις πόντους. Περνάμε ανάμεσά τους προσεκτικά και φτάνουμε λίγο πιο εκεί στο κρυστάλλινο νερό που ξεχύνεται μέσα από έναν ξερό κορμό δένδρου. Πώς ν' αρνηθείς αυτό το αιθέριο βουνίσιο νερό; Και πώς να πάρεις την απόφαση να συνεχίσεις; Καιρός θαυμάσιος, ήλιος λαμπρός, είναι χειμώνας της Πίνδου αυτός;

Ο δρόμος όμως κατηφορίζει, περνάει δίπλα από τις εγκαταστάσεις του Δασαρχείου και το παλιό εγκαταλειμμένο εκκλησάκι και ξαναγίνεται οριστικά χωματόδρομος. Λίγο πιο πάνω σ' ένα γεφυράκι η διαδρομή διχάζεται. Πέντε χιλιόμετρα σ' αριστερά οδηγεί στο Περιβόλι, ενώ στα δεξιά καταλήγει στην Αβδέλλα.

Παίρνουμε κατεύθυνση για Αβδέλλα, έχοντας σ' αριστερά μας για σύντροφο ένα ολοζώντανο ρέμα με καθάρια νερά.

Ο δρόμος γίνεται ανηφορικός, αρκετά ανώμαλος, με πολλές κατολισθήσεις από τα πρηνά, έτσι που μερικές φορές χρειάζεται να μετακινησουμε κάποιες πέτρες. Δεν πρέπει να χρησιμοποιείται συχνά την χειμερινή περίοδο. Σε είκοσι περίπου λεπτά ανηφορίζουμε τα πρώτα σπήλια της Αβδέλλας. Άλλο ένα βλαχοχώρι της Πίνδου, μοναχικό, χτισμένο αμφιθεατρικά μέσα στα βουνά, σε υψόμετρο πάνω από 1200 μέτρα. Θυμόμαστε αυτά που μας έχει πει ο Φώτης Κιλίπρης για την Αβδέλλα

"Οι Άγγλοι αρχαιολόγοι Wace και Tompson βρασιζόμενοι σε παραδόσεις που συνέλεξαν στην κωμόπολη στις αρχές του 20ου αιώνα, μας πληροφορούν με κάποια επιφύλαξη, πως το σημερινό χωριό δημιουργήθηκε γύρω στα 1700, όταν οι κάτοικοι των γύρω οικισμών αποφάσισαν να συνενωθούν για μεγαλύτερη ασφάλεια. Μια παράδοση αναφέρει την Αβδέλλα σαν τον τόπο καταγωγής του επαναστάτη Μητροπολίτη Τρικάλων του φιλοσόφου ή Σκυλόσοφου στην επανάσταση του 1600 και 1611. Οι κάτοικοί της υπήρξαν μεγάλοι κτηνοτρόφοι, αλλά και έμποροι αφού ανέπτυξαν ιδιαίτερα το επάγγελμα του κυρατζή (αγυγιάτη) διασχίζοντας ή μεταφέροντας εμπορεύματα σε όλα τα μήκη και πλάτη της Βαλκανικής.

Η Αβδέλλα υπήρξε πατρίδα των αδελφών Μιλτιάδη και Γιαννάκη Μανάκη ή Μανάκια, των πρώτων κινηματογραφιστών των Βαλκανίων, όπου μάλιστα οι ίδιοι σε ταινίες τους στις αρχές του αιώνα αποτυπώνουν σκηνές της κοινωνικής ζωής του χωριού. Η Αβδέλλα όπως και όλα τα άλλα βλαχοχώρια σήμερα, αποτελεί κυρίως χώρο παραθερισμού των Αβδελιωτών των μεγάλων αστικών κέντρων".

Διασχίζουμε το χωριό και δεν συναντάμε ούτε ψυχή. Σπήλια σφραγισμένα, ανθρώπινη παρουσία πουθενά. Πού είναι οι κολοκαιριάτικες νύχτες της Αβδέλλας, με την όμορφη πλατεία, τα πλατάνια, τις ψησταριές, τον κόσμο και τις χαρούμενες φωνές των παιδιών; Οι χειμώνες είναι σκληροί εδώ πάνω, το χιόνι πολύ, με τι ν' ασχοληθεί και πώς να ζήσει κανείς;

Περνάμε το ποταμάκι που διασχίζει την Αβδέλλα και ανηφορίζουμε στις ανηφορικές πλαγιές. Ο ήλιος εξακολουθεί να 'ναι λαμπρός, βγάζουμε τα μπουφάν, σηκώνουμε τα μανίκια. Πυκνό δάσος με πεύκα μπροστά μας. Το διασχίζουμε. Στον αυχένα φυσάει δυνατά, το θέαμα όμως είναι μαγευτικό, φαίνονται ακόμα κι οι χιονοσκεπαστες κορυφές του Ολύμπου.

Ετοιμαζόμαστε να εγκαταλείψουμε το χωριό, όταν ξαφνικά κοπινός στροβιλίζεται πάνω από μια καμινάδα. Επιτέλους, ανθρώπινη παρουσία! Στην

πλατεία του χωριού δυο άνθρωποι λιάζονται συζητώντας ήρεμα. Μεσηλικας ο ένας, νεότερος ο άλλος.

-Γιός τέτοια εποχή απ' τα μέρη μας βρε παιδιά; Τους εξηγούμε τον σκοπό της επίσκεψής μας. Απ' την Αβδέλλα ο κυρ-Στέλιος, συνταξιούχος πια, μένει μόνιμα στην Λάρισα. Παρ' όλα αυτά δεν ξεχνάει τις ρίζες του. Όλη την θερινή περίοδο αναπνέει τον καθαρό αέρα του χωριού του αλλά ακόμα και τον χειμώνα, όταν το επιτρέπει ο καιρός, παίρνει την γυναίκα του και χαίρεται εδώ πάνω την μοναξιά του.

Ο άλλος, ο Τάκης, είναι ένας από τους δύο χειμερινούς φύλακες του χωριού.

-Έρχεστε για έναν καφέ στο σπήλι; Η γυναίκα μου θα χαρεί να σας γνωρίσει.

Είναι μεσημέρι, πεινάμε, δεν μπορούμε όμως ν' αρνηθούμε την ευγενική πρόσκληση.

Όμορφο πέτρινο σπήλι, με κάθε άνεση στο εσωτερικό. Περιποιημένο και ηλιόλουστο, βλέπει απ' τα παράθυρά του τις ανηφορικές πλαγιές.

-Τέτοια ώρα που είναι βρε γυναίκα, δεν βάζεις καλύτερα ένα ταίπουργο;

Νόστιμες ελιές και ζυμωτό ψωμί, κουνουπίδι, τυράκι και ωραίο ταίπουργο, τι άλλο να επιθυμήσει κανείς; Στο βάθος το τζάκι, ξεχείλο με τεράστια ξύλα οξιάς, γεμίζει τον χώρο με μια απίθανη ζεστασιά.

-Και που λέτε να περάσετε την νύχτα;

-Στην Βοβούσα.

Κοιτάζονται οι δύο άντρες μεταξύ τους απορημένοι.

-Για ποιο λόγο να κάνετε τόσο δρόμο; Λέει ο φύλακας. Καλύτερα να γυρίσετε και να μείνετε στα Γρεβενά.

Είν' η σειρά μας να απορήσουμε.

-Μα η Βοβούσα δεν είναι μακριά, μόλις 20 χιλιόμετρα από την Αβδέλλα. Περνάμε το Περιβόλι και στα 15 χιλιόμετρα είναι η Βοβούσα, μήπως κάνω λάθος;

Γελάνε καλόκαρδα.

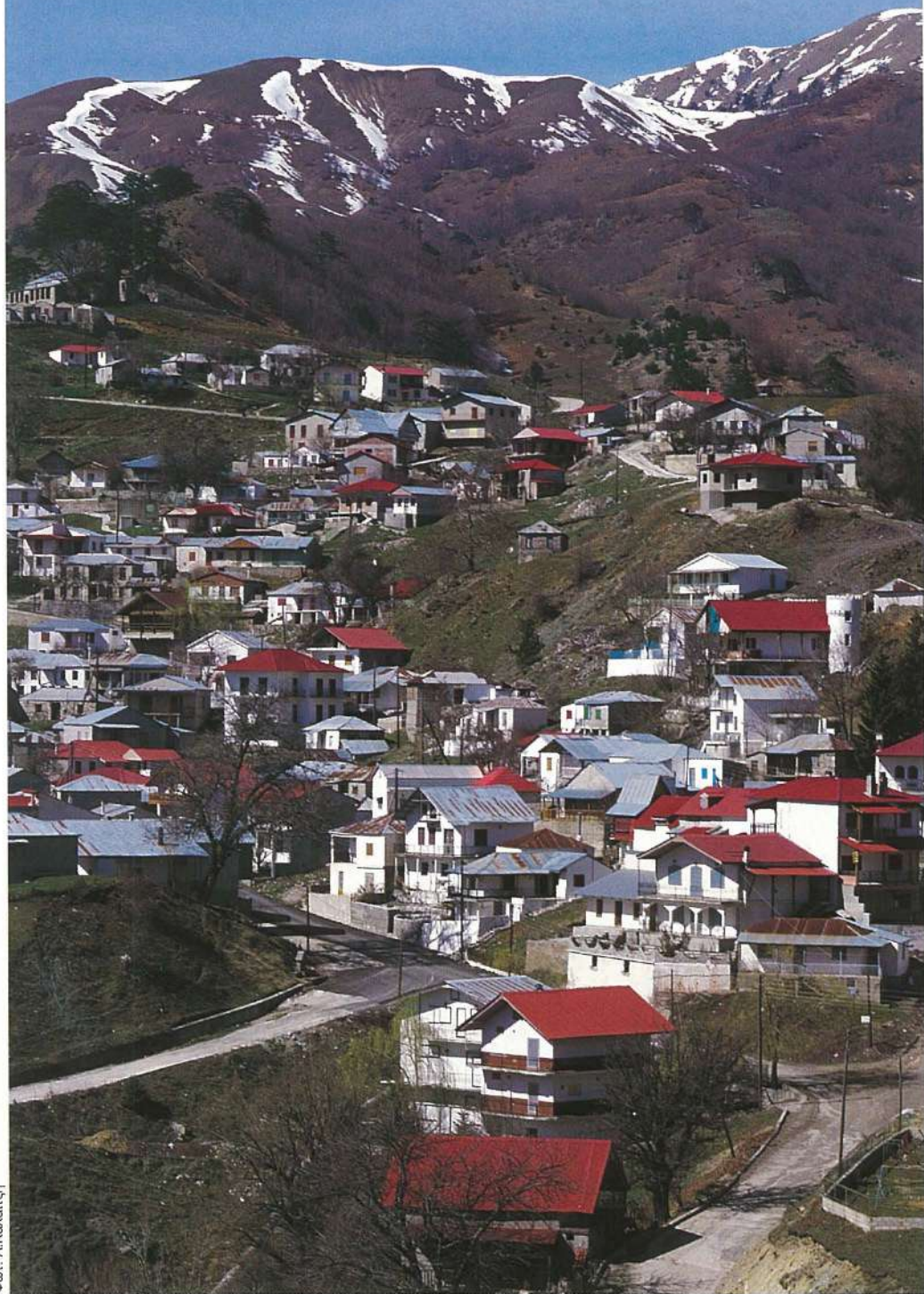
-Όχι δεν κάνεις λάθος, απλά ο δρόμος είναι κλειστός.

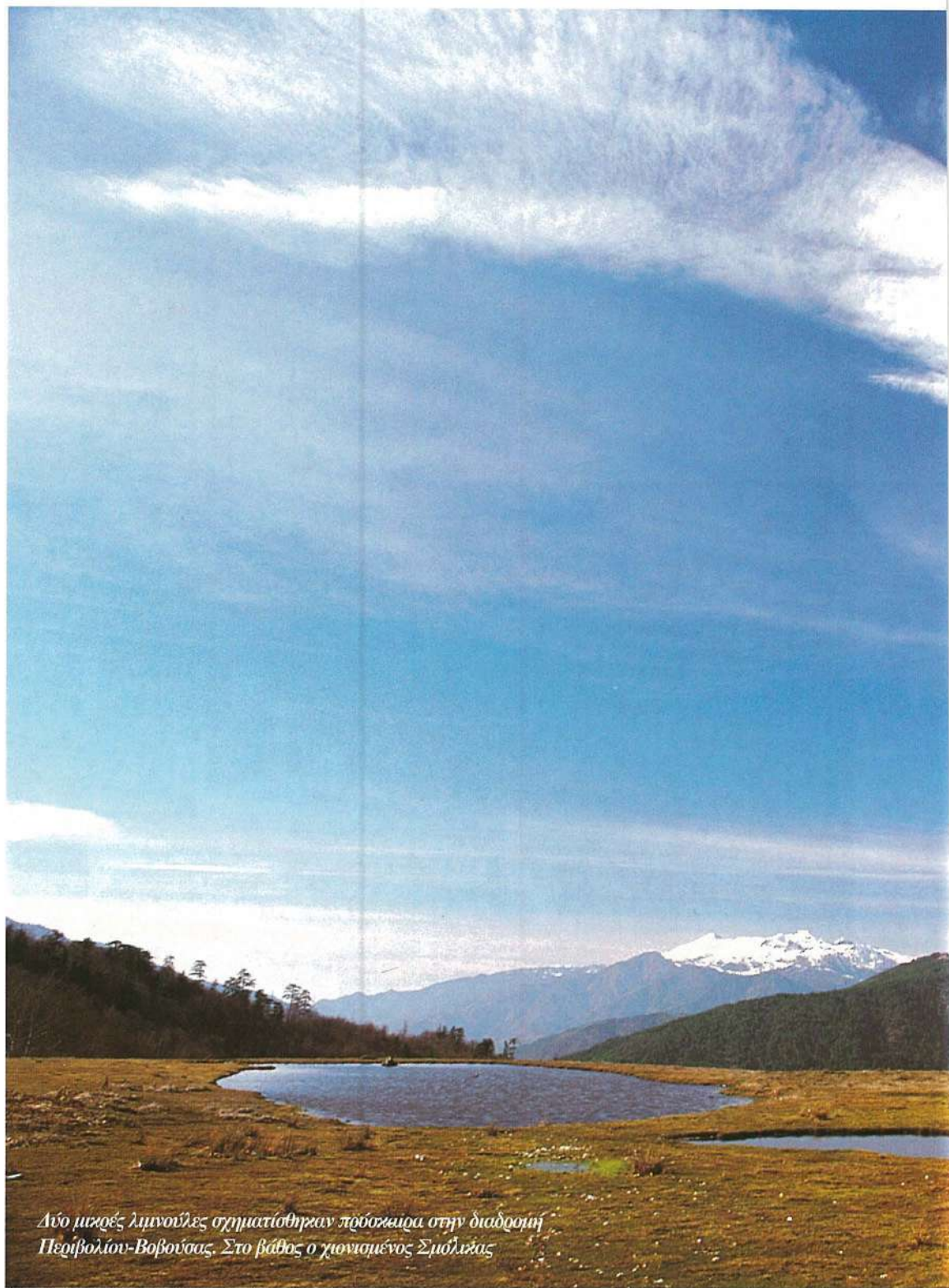
-Και από τι είναι κλειστός;

-Από τα χιόνια φίλε μου, λέει ο κυρ-Στέλιος, από τι άλλο; Να, δεν πάνε τρεις μέρες, που ένα τζιπ, καλή ώρα σαν και σας, κόλλησε στα χιόνια και δεν κουνούσε ούτε μπρος ούτε πίσω. Ήταν ένα ζευγάρι, βάδισε ώρες ολόκαιρες μεσ' το κρύο και την ερημιά, ζήτησαν βοήθεια κι ήρθε ένα UNIMOG και τους τράβηξε. Θα το θυμούνται χρόνια. Ούτε να το σκέφτεστε λοιπόν.

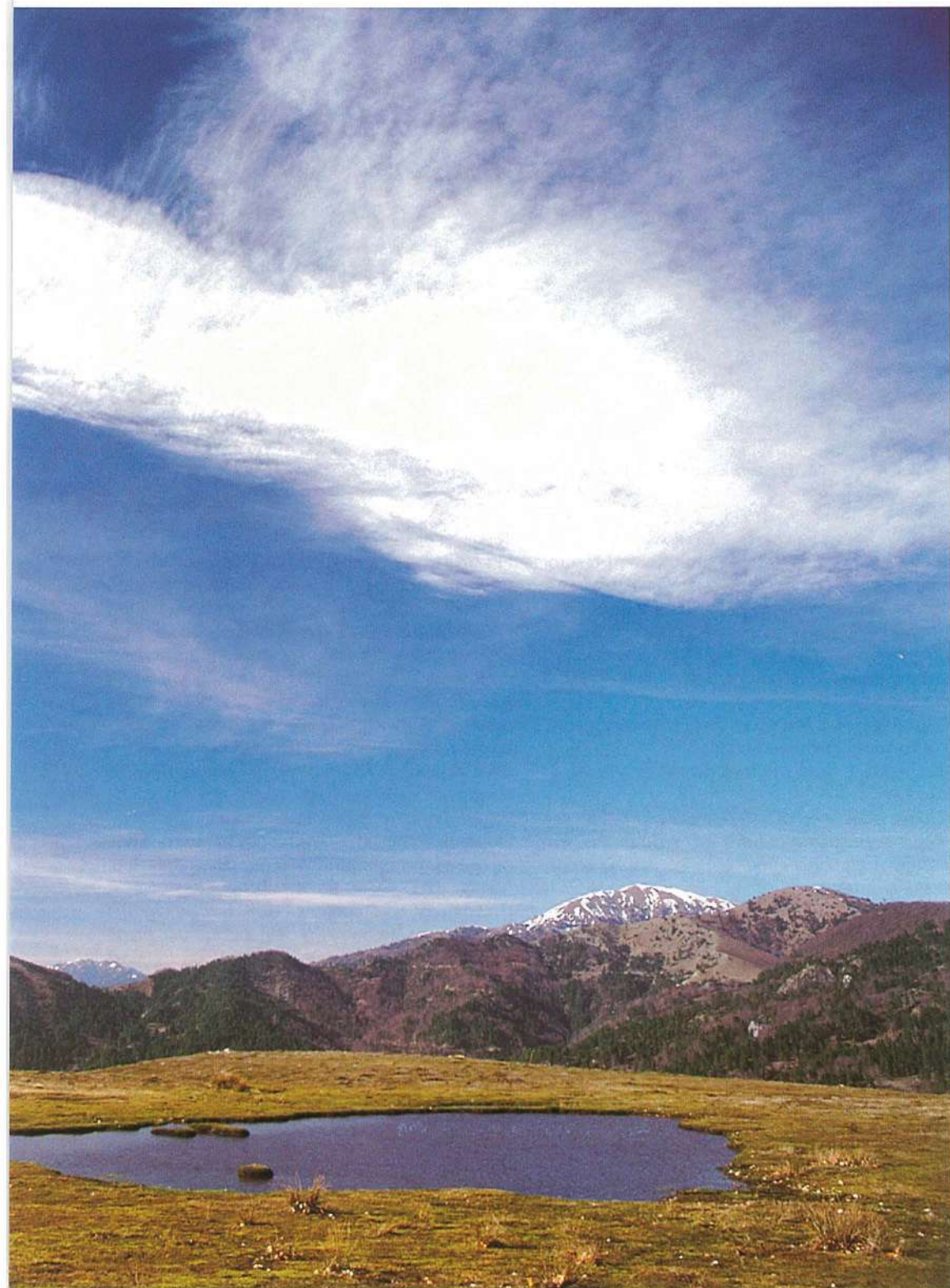
Κάτι πώς να πω αλλά ο φύλακας με προλαβαίνει. *-Έχει δίκιο ο κυρ-Στέλιος. Είναι μεσ' το δάσος κάποια σημεία σκοτεινά, πολύ άσχημα.*

*Ένας πλήρως εξοπλισμένος ξενοώνας στην Αβδέλλα,
εργνάται αξέχαστες χειμωνιάτικες στιγμές.*

*Δύο μικρές λιμνούλες σχηματίστηκαν πρόσφατα στην διαδρομή
Περίβολιου-Βοβούσας. Στο βάθος ο χιονισμένος Σμόλικας*

Φωτ. Α.Καλαϊτζή

Η πρώτη επαφή του RAV 4 με το χιόνι. Σε λίγο η μικρή περιπέτεια αρχίζει.

Το χιόνι είν' ένα γόνατο εκεί. Θα κολλήσετε. Τα πράγματα παίρνουν μια απρόβλεπτη τροπή, που τείνει να μας ανατρέψει όλο το πλάνο. Δεν έχουμε βέβαια την πρόθεση, με αλαζονεία και υπερβάλλουσα αυτοπεποίθηση να υποτιμήσουμε τις ουστάσεις τους, που προέρχονται από ένα αληθινό ενδιαφέρον για μας, πρέπει όμως να συνεχίσουμε.

Περιοριζόμαστε λοιπόν να τους ευχαριστήσουμε και να τους αποχαιρετήσουμε.

-Και τώρα η ώρα της αλήθειας, λέει η Άννα. Τι κάνουμε;

-Προχωράμε μπροστά. Σκέφτεσαι κάτι άλλο;

-Με προβληματίσαν λίγο οι ντόπιοι με την δεδομένη εμπειρία τους. Μήπως πρέπει να το ξανασκεφτούμε;

-Η απόφαση έχει ήδη ληφθεί στην Θεσσαλονίκη. Σου υπόσχομαι λοιπόν, πως απόψε το βράδυ θα κοιμάσαι στην Βοβούσα, με τα νερά του Αώου να σε νανουρίζουν.

Χτυπάω φιλικά το τιμόνι του RAV και ξεκινάω.

Το Περιβόλι, αν και ηλιόλουστο, έχει θλιβερή όψη. Καμιά καμινάδα δεν καπνίζει, οι πόρτες είναι κλειστές, τα παντζούρια σφραγισμένα, στα σκιερά σημεία το χιόνι σχηματίζει παγωμένους σωρούς. Μόνον δυο σκελετωμένα σκυλιά σέρνουν τα απελπισμένα βήματά τους στους έρημους δρόμους.

Με άσχημα προαισθήματα διασχίζω τους ανηφορικούς δρόμους του Περιβολίου χωρίς να σταματήσω πουθενά. Στον αυχένα ένας ψυχρός αέρας μας αναγκάζει να κλείσουμε τα παράθυρα. Ίσως κατεβαίνει από τις παγωμένες κορυφές της

Τύμφης και του Σμόλικα.

Η κατάσταση του δρόμου αλλάζει κι αυτή. Ενώ χάνουμε υψόμετρο, κάθε στροφή φέρνει μπροστά μας και περισσότερο χιόνι. Όσο βαθύτερα μπαίνουμε στο δάσος τόσο πιο πολύ μεγαλώνουν τα σκιερά κομμάτια. Τώρα προχωράμε αποκλειστικά πάνω σε χιόνι. Κάθε γνωστή έννοια δρόμου παύει να ισχύει. Δυο μόνον βαθιά αυλάκια - ποιός ξέρει από ποιο όχημα - οριοθετούν την αναγκαστική πορεία μας.

Είναι βέβαια ψηλό το RAV, ψηλότερο από τα συμβατικά αυτοκίνητα, αλλά για όλες τις καταστάσεις υπάρχουν κάποια όρια.

Παρακολουθώ την Άννα δίπλα μου. Είναι σφιγμένη, για αρκετά λεπτά δεν μιλάει καθόλου. Μέσα στα άλλα με προβληματίζει και η στενότητα του δρόμου, που δεν επιτρέπει επιτόπιους ελιγμούς. Αν κολλήσω, πρέπει, αφού πρώτα ξεκολλήσω, να οδηγήσω για αρκετά χιλιόμετρα με την «όπισθεν». Διώχνω τις δυσάρεστες σκέψεις και συνεχίζω.

Μπαίνουμε όλο και βαθύτερα στο χιόνι. Ένα σημείο μπροστά μας είναι απόλυτα σκιερό, μια έκτη αίσθηση με προειδοποιεί, πως είναι ύπουλο. Οδηγώ προσεκτικά με «πρώτη», έτοιμος για τα πάντα. Μια απότομη δεξιά στροφή διαγράφεται στο βάθος, το οδόστρωμα δείχνει εξαιρετικά ανώμαλο, με βαθιά χαντάκια και δυο μεγάλες πέτρες σφηνωμένες άτσαλα στο παγωμένο χιόνι. Το χειρότερο είναι, πως το πέρασμα είναι ιδιαίτερα στενό και στο δεξί τμήμα χάσκει ένα πρηνές βάθος περίπου 7 μέτρων. Σταματάω ακριβώς πριν απ' τη στροφή.

-Τι συμβαίνει; ρωτάει η Άννα ανήσυχη.

-Θα δούμε, της απαντάω.

Κατεβαίνω από το αυτοκίνητο. Με προβληματίζουν ιδιαίτερα οι πέτρες, η στενότητα που δεν συγχωρεί τίποτε και η κατάπτωση στα δεξιά. Κάνω μια προσπάθεια να μετακινήσω τις πέτρες. Αδύνατον. Δεν πρόκειται να ξεκολλήσουν πριν από τον Μάιο. Τα υφιστάμενα χαντάκια δεν μπορώ να τα ακολουθήσω, οι πέτρες είναι πολύ ψηλές, θα βρω οπωσδήποτε από κάτω. Τι κάνουμε λοιπόν; Επιστρέφουμε; Πέφτουμε θύματα της απρονοησίας και αλαζονείας μας; Κατεβαίνει και η Άννα, έρχεται προς το μέρος μου.

-Είναι τόσο άσχημα τελικά;

-Φοβάμαι, πως ναι.

Νοιώθω ξαφνικά παγιδευμένος, ανίσχυρος και αβοήθητος στην ερημιά, κάπου ανάμεσα Περιβόλι και Βοβούσα.

-Είχαν δίκιο οι άνθρωποι στην Αβδελλα, σκέφτομαι. Είμαι όμως αποκλειστικά υπεύθυνος και υποχρεούμαι να βρω μια λύση.

Έξω από το αριστερό χαντάκι του δρόμου είναι συσσωρευμένος ένας μεγάλος όγκος χιονιού. Αν ο αριστερός τροχός κατάφερε να σκαρφαλώσει εκεί πάνω και ο δεξιός να περάσει πάνω από την πέτρα; Εξαιρετικά ριψοκίνδυνη προοπτική, ετοιμάζομαι να την απορρίψω.

Μήπως όμως υπάρχει κι άλλη διεξόδος; Δεν μένει παρά η υποχώρηση!

Η Άννα κρυώνει, ετοιμάζεται ν' ανεβεί.

-Κάνε λήη υπομονή, της λέω. Θα επιχειρήσω να

περάσω.

Της εξηγώ σύντομα το σχέδιό μου.

-Καλύτερα να μην βλέπω, μου λέει με αγωνία και χάνεται πίσω από την στροφή.

-Το παν είναι να τοποθετηθούν σωστά οι τροχοί, σκέφτομαι. Μετά επαφίεμαι στην συμπεριφορά του RAV.

Κάνω δύο μέτρα πίσω, πατώ τον βοηθητικό διακόπτη και ξεκινάω. Στριβώ ελαφρά αριστερά το τιμόνι και το RAV αρχίζει να σκαρφαλώνει αργά στον όγκο του χιονιού. Χάνω κάθε έννοια οριζόντιου επιπέδου, το όχημα παίρνει μια επικίνδυνη κλίση στα δεξιά. Διστάζω, ή μάλλον δειλιάζω, για μισό δευτερόλεπτο μόνον, που μου φαίνεται αιώνας. Ύστερα πατάω ελαφρά το γκάζι, το RAV διστάζει κι αυτό με τη σειρά του, πάει να σταματήσει ή να γλιστρήσει, το ξέρω θα 'ναι καταστροφή, ύστερα συνεχίζει πόντο-πόντο, σκαρφαλώνει ακριβώς στο κέντρο της μεγάλης πέτρας, την περνάει χωρίς ν' ακουμπήσει πουθενά και χαμηλώνει μαλακά και με ασφάλεια στο χιόνι.

Σβήνω την μηχανή, ανοίγω το παράθυρο στον παγωμένο αέρα και ανάβω ένα τσιγάρο, ίσως από τα απολαυστικότερα της ζωής μου.

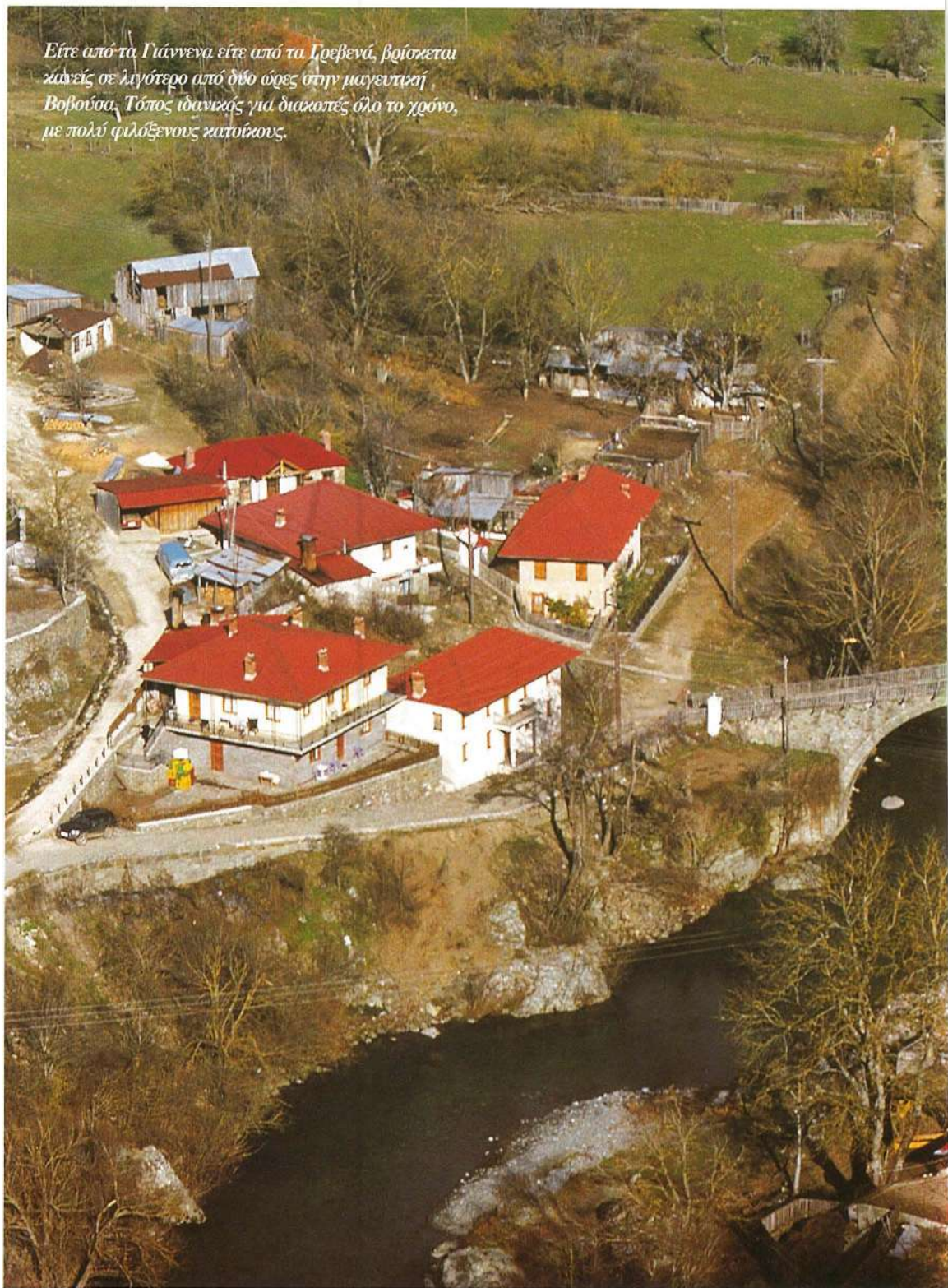
ΒΟΒΟΥΣΑ

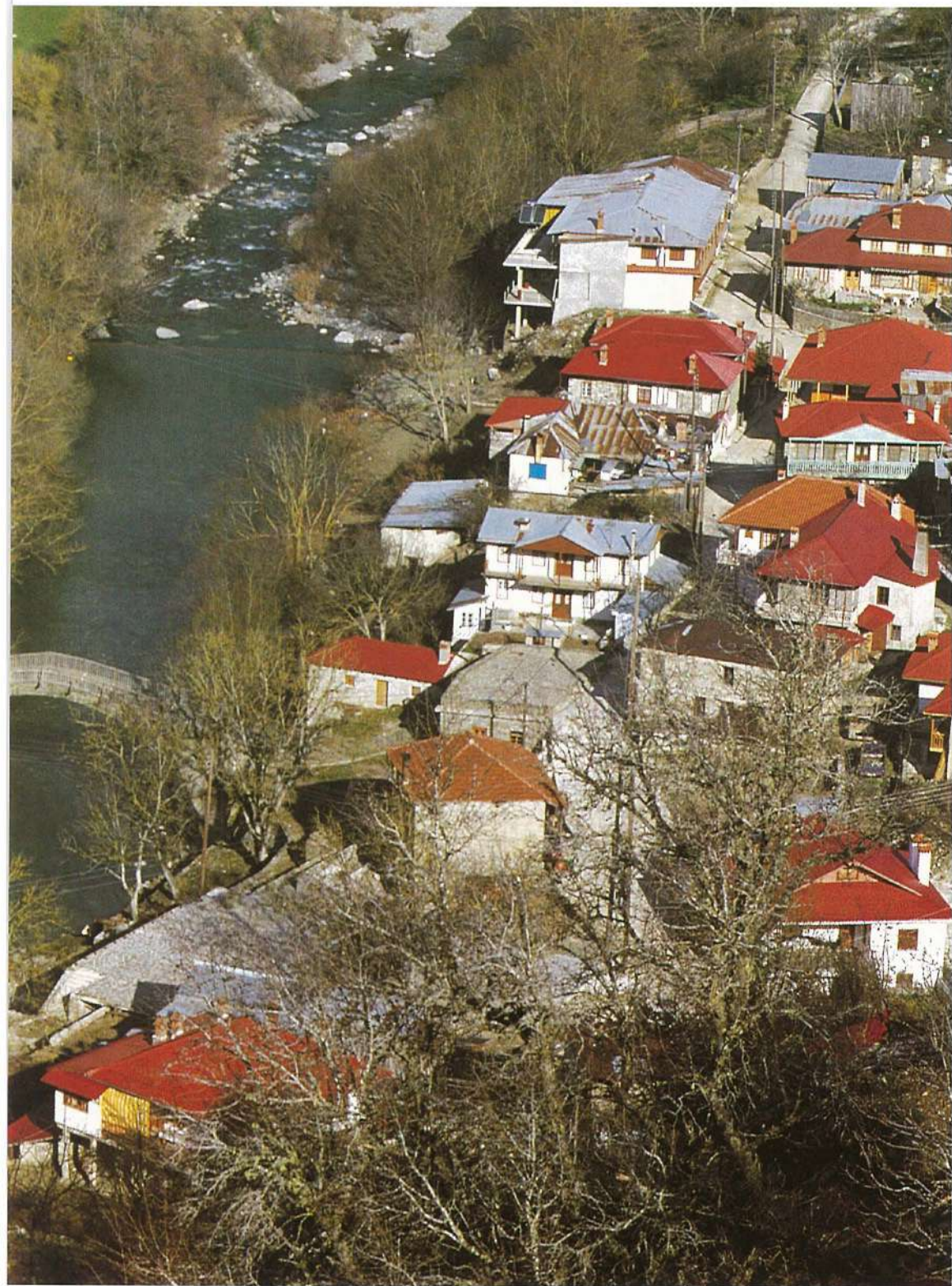
Κάποιες τελευταίες ακτίνες εμφανίζονται ακόμη σε μια ανοιχτή στροφή. Ύστερα χάνονται κι αυτές. Πρέπει να βιαστούμε, το σκοτάδι δεν θ' αργήσει να πέσει.

Η οδήγηση του RAV 4 ήταν σε κάθε περίπτωση, μια συναρπαστική εμπειρία.

*Είτε από τα Γιάννενα είτε από τα Γρεβενά, βοήσεται
κάνεις σε λιγότερο από δύο ώρες στην μαγευτική
Βοβούσα. Τόπος ιδανικός για διακοπές όλο το χρόνο,
με πολύ φιλόξενους κατοίκους.*

Φωτ. Α.Καλαϊτζή

Χαλαρωμένος πια και γεμάτος αυτοπεποίθηση ξεπερνάω με χαρακτηριστική άνεση κάθε εμπόδιο. Σε μια ανηφόρα με λιωμένο χιόνι δυσκολεύουν τα πράγματα, στην δεύτερη προσπάθεια όμως το RAV βγαίνει νικητής.

Προβάλλει η Βοβούσα ζεστή και ανθρώπινη, με φάτνα στους δρόμους, με καπνούς στις καμινάδες. Είναι τόσο ευχάριστο να συναντάς ανθρώπους σ' αυτή την απομόνωση!

“Η Βοβούσα είναι ένα από τα 44 χωριά του Ζαγορίου και υπάγεται στο ανατολικό Ζαγόρι, το λεγόμενο Βλαχοζάγορο. Βρίσκεται στις πηγές του Αώου ποταμού και το γεφύρι της είναι ένα από τα ονομαστότερα της Βαλκανικής. Οι κάτοικοι της ήταν κυρίως κτηνοτρόφοι, υλοτόμοι και κυρατζήδες.

Οι Βοβοσιώτες είχαν μια μεγάλη διασπορά σε ολόκληρο το βόρειο ελληνικό χώρο. Η ιστορία αναφέρει ότι το 1817, 120 οικογένειες της Βοβούσας κάτω από την πίεση ληστροικών επιδρομών πήγαν και κατοίκησαν στη Φιλιππούπολη της Βουλγαρίας.

Εκεί δε έφτιαξαν το χωριό Πέστερα. Η Βοβούσα έβγαλε ονομαστούς σπλαρχηγούς όπως τον Χριστόδουλο Χατζηπέτρο και τον Γιώτη Μπαλτσιώκα. Η λαϊκή παράδοση διέσωσε το παρακάτω σχετικό τραγούδι:

«... Σηκώνομαι πολύ ταχιά, μαύρος από τον ύπνο.

Παίρνω νερό και νίβομαι λίγο να ξανασιάνω.

Κι ακούω τα πεύκα να βογγούν και πς οξιές να τρίζουν και τα γατιάκα των κλεφτών να κλεν για τον Μπαλτσιόκα...

-Μπαλτσιόκα τι να γίνεται τούτο το καλοκαίρι; Ούτε στη Τζιάνα φάνηκε ούτε στη Βάλια Κάλντα».

Το χωριό καταστράφηκε ολοσχερώς από τους Ναζί. Σήμερα αρχίζει να ζωντανεύει από τους φιλοπάτριδες Βοβοσιώτες οι οποίοι το επισκεπτόνται για παραθερισμό”.

Πρώτη προτεραιότητα, ν' ακολουθήσουμε τ' αγνάρι του φίλου και συνεργάτη μας Βασίλη Συκά, να βρούμε δηλαδή τον Αντώνη Ακριβή και την γυναίκα του. Τους εντοπίζουμε εύκολα, είναι τόσο μικρή η Βοβούσα. Περνάμε με τα πόδια το περίφημο πέτρινο γεφύρι του Αώου και το σπίτι του Αντώνη είναι μπροστά μας.

-*Ηρθατε από τα Γιάννενα ή από την Μηλιά;*
ρωτάει ο Αντώνης.

-*Από το Περιβόλι.*

-*Τι εννοείτε απ' το Περιβόλι; Ο δρόμος απ' το Περιβόλι στη Βοβούσα είναι κλειστός, ανοίγει τον Μάιο.*

Του δείχνω το RAV, λασπωμένο, ταλαιπωρημένο και περιφρανο.

Κουνάει το κεφάλι του ο Αντώνης, δεν ξέρω πόσο με πίστεψε.

Λίγο αργότερα στο ταβερνάκι, αμφιβάλλουν και πάλι. Κάποια τεύχη του περιοδικού μας τους πείθουν, πως εννοούμε αυτά που λέμε. Καθόμαστε όσο μπορούμε πιο αναπαυτικά στις φάθινες καρέκλες δίπλα στην ξυλόσομπα. Χαλαρώνουμε. Για άλλη μια φορά προσπαθώ να επαναπροσδιορίσω την έννοια του όρου «ευτυχία». Καταλήγω στον Ζορμπά και στην φιλοσοφία του. Μια σειρά από απλά πράγματα χρειάζεται ο άνθρωπος κι απόψε έχουμε τα πάντα: Κούραση, πείνα, περιπέτεια και ικανοποίηση, ζέστη γλυκιά, όμορφη παρέα, καλό κρασάκι στα ποτήρια, γαργαλιστικές μυρωδιές που φτάνουν ως εμάς απ' την κουζίνα.

Τρεις ώρες αργότερα είναι ακόμη πολύ νωρίς για μας. Είν' η ώρα, που στις μεγάλες πόλεις καταστρώνουν σχέδια για την νυχτερινή έξοδο. Στο μικρό ταβερνάκι της Βοβούσας όμως η παρέα αραιώνει. Εδώ είναι κιόλας αργά, αύριο η μέρα ξεκινάει απ' τα χαράματα.

Μισοζαλισμένοι απ' το κρασί και την άγρια ζέστη της ξυλόσομπας βγαίνουμε στον ψυχρό νυχτερινό αέρα. Ευτυχώς το σπίτι του Αντώνη δεν είναι μακριά, μας χωρίζει μόνον το γεφύρι του Αώου. Το ζεστό δωμάτιο με τις κόκκινες μάλλινες κουβέρτες μας περιμένει. Τολμάω ν' ανοίξω μια μικρή χαραμάδα στο παράθυρο. Ο Αώος ακούγεται καλύτερα έτσι. Άλλωστε είχα υποσχεθεί στην Άννα ένα νανούρισμα με τον ήχο των νερών του.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ο πρώτος ήχος της μέρας που φτάνει σ' αυτά μας είναι τα νερά του Αώου. Ποιο ζύπνημα θα μπορούσε να 'τανε καλύτερο; Το ταβερνάκι του Άγγελου Ράπτη γίνεται τις πρωινές ώρες καφεεντάκι. Η ξυλόσομπα καίει από νωρίς, εδώ δίπλα μας φέρνει η Ελευθερία τον καφέ μας. Κάθεται κοντά μας ο Κώστας ο Δήμου, Πρόεδρος της Βοβούσας και μας μιλάει για το χωριό του. Δραστήριος άνθρωπος, μορφαμένος, με οράματα για τον τόπο του. Η Άννα τριγυρίζει με τον Αντώνη στις απότομες πλαγιές πάνω απ' την Βοβούσα. Γυρίζει σε καμιά ώρα με την φωτογραφική της μηχανή, αναψοκοκκινισμένη και χαρούμενη.

Ξεκούραστο το RAV από την χθεσινή του περιπέτεια, είν' έτοιμο για νέες μαγευτικές διαδρομές. Ανατολικό Ζαγόρι, Λίμνη Αώου, Μηλιά, Γρεβενά, Θεσσαλονίκη. Είναι τόσο ωραίο να περιπλανιέσαι στην Ελλάδα!

Χειμώνα ή Καλοκαίρι, ο Αώος με τα πεντακάθαρα νερά του αποτελεί κυρίαρχο στοιχείο της φυσικής ομορφιάς της Βοβούσας.

ΧΡΗΣΙΜΑ ΤΗΛΕΦΩΝΑ:

Δ/ση Δασών Γρεβενών : 0462/22 419, 22 200
Εθνικός Δρυμός Πίνδου : 0462/74 222
Δασονομείο Περιβολίου : 0462/74 205
Κοινότητα Αβδέλας : 0462/85 307
Κοινότητα Βοβούσας : 0656/31 357
Ξενοδοχείο Μηλιώνης Γρεβενά Τ.Κ.51 100
Τηλ. 0462/ 23223, 81 766-67, 84092-93

ΞΕΝΩΝΕΣ- Βοβούσας: (0656)

Ακρίβης Αντώνης : 31 526
Σταγκογιάννης Αθανάσιος : 31 365
Βρούγιας Αθανάσιος : 31 364
Αβδίκου Χρυσούλα : 31 050

Ταβέρνα

Ράπτης Άγγελος : 31 353

Ξενώνας- Αβδέλας: (0462)

ΛΑ ΜΠΟΜΠΑΝΙΑ : 81 433. 28 238

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

Αστέριος Ι. Κουκούδης:

« Μελέτες για τους Βλάχους »,
Θεσσαλονίκη 1997.

Αντώνης Μ. Κολτσιδάς:

« Ιστορία της Βοβούσας »,
Θεσσαλονίκη 1997.

Γεώργιος Έξαρχος:

« Αδερφοί Μανάκια »,
Αθήνα 1991.

Ντόντος Γ. - Παπαθανασίου Γ.:

« Το Περιβόλι, η Αετοφωλιά της Πίνδου »,
Θεσσαλονίκη 1973.

Ευχαριστούμε θερμά τον αγαπητό φίλο, Οικονομολόγο, καθηγητή Τ.Ε.Ι. και Πρόεδρο της Πανελληνίας Ένωσης Πολιτιστικών Συλλόγων Βλάχων, κ.Φώτη Κιλιπίρη, για τις πολύτιμες πληροφορίες του σχετικά με τους Βλάχους και τα βλαχοχώρια της Πίνδου.

ΜΙΑ ΜΕΡΑ ΣΤΗΝ ΒΑΛΙΑ ΚΑΛΝΤΑ

Είχε αρχίσει να αχνοφέγγει, όταν το LAND ROVER άφηνε τα τελευταία σπίτια της πόλης των Γρεβενών. Για άλλη μια φορά ξεκινούσε για την Βάλια Κάλντα, προορισμό γνωστό και αγαπημένο. Η σημερινή μέρα είναι για μένα ξεχωριστή.

Η ξενάγηση της ορειβατικής ομάδας στις Λίμνες της Φλέγγας έχει οριοθετεί για αύριο, έτσι μπορού να περιπλανιόμαστε μια ολοκληρω μέρα ολομόναχοι. Κάνω μια πρώτη στάση στη θέση

Σταυρός, στα 1.600 μέτρα. Αφήνω τα μάτια μου να περιπλανηθούν σ' όλη την έκταση του πυρήνα του Δρυμού. Στο έδαφος μπροστά μου τα Αγιολούλουδα, αμέσως μετά η Δασική οξυά και πιο κει μια γέρικη συστάδα Μαύρης Πεύκης. Στ' αριστερά διακρίνονται οι χαρακτηριστικοί λευκοί κορμοί των Ρόμπολων. Κατηφορίζω με το τζιπ τον ανώμαλο δρόμο, στροβιλίζομαι αργά στις στροφές και θυμάμαι...

Ήταν πέρυσι το χειμώνα στο τέλος του χρόνου. Ένας γκριζος ουρανός σκέπαζε την κοιλάδα, ο καιρός ήταν ήρεμος και μελαγχολικός. Περιπλανιόμασταν με τους επισκέπτες μου

αρκετή ώρα σιωπηλοί, σχεδόν άκεφοι. Και ξαφνικά, μέσα σε δευτερόλεπτα, όλα άλλαξαν. Πυκνές νιφάδες άρχισαν ν' ακουμπούν απαλά στα δέντρα, στο χώμα, στο τζιπ, επάνω μας. Η Βάλια Κάλντα μας χάριζε το μεγάλο προνόμιο, την ξεχωριστή εμπειρία να βιώνουμε λεπτό προς λεπτό την μεταμόρφωσή της. Περνούσε η ώρα, το χιόνι ψήλωνε συνεχώς και κανείς δεν έβαζε στο μυαλό του την επιστροφή. Εκτός από μένα, που ξαφνικά συνειδητοποίησα τον κίνδυνο. Κάθε στιγμή που περνούσε, η Βάλια Κάλντα έσφιγγε όλο και περισσότερο γύρω μας την λευκή αγκαλιά της. Έπρεπε να φύγουμε, το πέρασμα κινδύνευε να κλείσει και θ' άνοιγε μόνο με τις ζεστές ηλιαχτίδες της Άνοιξης.....

Σε τίποτα δεν μοιάζει η μέρα εκείνη του Χειμώνα, με την σημερινή ανοιξιόπικη ατμόσφαιρα. Ήλιος ζεστός, οι Πριμούλες (*Prímula veris*) έχουν ανοίξει τα μάτια τους, τα κίτρινα λουλούδια γυαλίζουν από την πρωινή δροσιά ανάμεσα στα Πυξάρια (*Buxus supervirens*).

Όλη τη μέρα χαίρομαι την μοναξιά μου στο Δρυμό. Το άλλο πρωί στην κοιλάδα οι επισκέπτες μου είναι στην ώρα τους συνεπείς. Μετά την απαραίτητη ενημέρωση παίρνουμε το διεθνές ορειβατικό μονοπάτι Ε6 για την κορυφή της Φλέγγας. Περνάμε την μικρή μπάρα που τροφοδοτείται μόνιμα απ' το νερό της πηγής. Δύο είδη αμφίβιων ζουν εδώ μέσα: Ο Αλπικός Τρίτωνας (*Triturus alpestris*) και η Μπομπίνα (*Bobina variegata*). Συνεχίζουμε εκεί που το

Αρκουδόρεμα ενώνεται με το ρέμα της Σαλιατούρας και το Ζεστό ποταμάκι. Δείχνω στην ομάδα μερικά σπάνια άτομα Κόκκινης ή Δασικής Πεύκης (*Pinus silvestris*), πιθανά υπολείμματα της εποχής των παγετώνων. Το ξύλινο γεφυράκι που κατασκεύασε η Δ/ση Δασών Γρεβενών είναι στη θέση του, το περνάμε και μετά από 10' αφήνουμε το Ε6 και συνεχίζουμε αριστερά προς τις λίμνες της Φλέγγας. Το μονοπάτι ανηφορίζει ανάμεσα από γέρικες συστάδες δασικής οξιάς, μέχρι το δασοόριο των 2.000 μέτρων. Εκεί χάνεται. Καθώς περνάμε από την κόψη διαγράφονται από κάτω μας οι δύο λιμνούλες της Φλέγγας σε υψόμετρο 1960 και 1980 μέτρων. Λίγο πιο πάνω στην κορυφή, απλώνεται μπροστά στα μάτια μας το Πανόραμα της Λίμνης Αώου. Τυλιγμένη σε μια λεπτή καταχινιά, θυμίζει πριινό στην θάλασσα. Κουρασμένοι αλλά

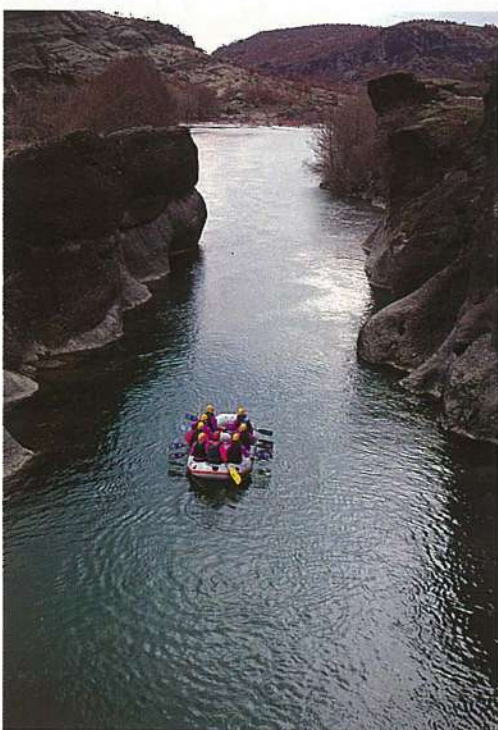
ικανοποιημένοι επιστρέφουμε στο Αρκουδόρεμα. Άλλη μια περιήγηση φτάνει στο τέρμα της, περνάει κι αυτή στον χώρο των αναμνήσεων, όπως τόσες εκατοντάδες άλλες από το 1994. Ορειβασία, σκι, σπηλαιολογία, ράφτηγκ, εναέρια περάσματα, διανυκτερεύσεις στο βουνό, παρατήρηση πουλιών και φωτογραφήσεις σπάνιων λουλουδιών, ξεναγήσεις σε ξεχασμένες εκκλησιές και φαράγγια, μια ατελείωτη και συναρπαστική σειρά δραστηριοτήτων στα όρια των Εθνικών Δρυμών Πίνδου, Βίκου,

Ολύμπου και Πρεσπών, στον ήρεμο Όρλιακα, στα φαράγγια του χωριού Σπήλαιο, στις χιονισμένες κορυφές του Σμόλικα.

Κι είναι πολύ μεγάλη η ικανοποίησή μου που κάθε Σαββατοκύριακο το "Γραφείο Οικοτουρισμού Γρεβενών" προσφέρει όλες αυτές τις Εναλλακτικές Δραστηριότητες σε τόσες χιλιάδες ανθρώπους, που διψούν να βρεθούν, έστω και για λίγο, δίπλα στην Φύση

Απόστολος Διανέλλος
Υπεύθυνος Γραφείου-Δασοπόνος

ΓΡΑΦΕΙΟ ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΓΡΕΒΕΝΩΝ

Εναλλακτικές Δραστηριότητες
Αγίου Αχιλείου 77 Γρεβενά Τ.Κ. 51 100
Τηλ.- fax: 0462/85 032